

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba
odgovornih za teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena na teritoriji
bivše Jugoslavije od 1991. godine

IT/32/Rev. 42
4. novembar 2008.

Original:
engleski i francuski

Vanredna plenarna sjednica
Haag
Nizozemska
4. novembar 2008.

PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA

PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA

(usvojen 11. februara 1994.)
(izmijenjen i dopunjen 5. maja 1994.)
(izmijenjen i dopunjen 4. oktobra 1994.)
(prerađen 30. januara 1995.)
(izmijenjen i dopunjen 3. maja 1995.)
(izmijenjen i dopunjen 15. juna 1995.)
(izmijenjen i dopunjen 6. oktobra 1995.)
(izmijenjen i dopunjen 18. januara 1996.)
(izmijenjen i dopunjen 23. aprila 1996.)
(izmijenjen i dopunjen 25. juna i 5. jula 1996.)
(izmijenjen i dopunjen 3. decembra 1996.)
(izmijenjen i dopunjen 25. jula 1997.)
(prerađen 12. novembra 1997.)
(izmijenjen i dopunjen 10. jula 1998.)
(izmijenjen i dopunjen 4. decembra 1998.)
(izmijenjen i dopunjen 25. februara 1999.)
(izmijenjen i dopunjen 2. jula 1999.)
(izmijenjen i dopunjen 17. novembra 1999.)
(izmijenjen i dopunjen 14. jula 2000.)
(izmijenjen i dopunjen 1. i 13. decembra 2000.)
(izmijenjen i dopunjen 12. aprila 2001.)
(izmijenjen i dopunjen 12. jula 2001.)
(izmijenjen i dopunjen 13. decembra 2001.)
(sadrži i IT/32/Rev.22/Corr.1)
(izmijenjen i dopunjen 23. aprila 2002.)
(izmijenjen i dopunjen 12. jula 2002.)
(izmijenjen i dopunjen 10. oktobra 2002.)
(izmijenjen i dopunjen 12. decembra 2002.)
(izmijenjen i dopunjen 24. juna 2003.)
(izmijenjen i dopunjen 17. jula 2003.)
(izmijenjen i dopunjen 12. decembra 2003.)
(izmijenjen i dopunjen 6. aprila 2004.)
(izmijenjen i dopunjen 10. juna 2004.)
(izmijenjen i dopunjen 28. jula 2004.)
(izmijenjen i dopunjen 8. decembra 2004.)
(izmijenjen i dopunjen 11. februara 2005.)
(izmijenjen i dopunjen 11. marta 2005.)
(izmijenjen i dopunjen 21. jula 2005.)
(izmijenjen i dopunjen 29. marta 2006.)
(izmijenjen i dopunjen 30. maja 2006.)
(izmijenjen i dopunjen 13. septembra 2006.)
(izmijenjen i dopunjen 12. jula 2007.)
(izmijenjen i dopunjen 28. februara 2008.)
(izmijenjen i dopunjen 4. novembra 2008.)

SADRŽAJ

POGLAVLJE

strana

PRVI DIO OPŠTE ODREDBE	1
-------------------------------------	----------

Pravilo 1 Stupanje na snagu	1
Pravilo 2 Definicije.....	1
Pravilo 3 Jezici 3	
Pravilo 4 Održavanje sjednica van sjedišta Međunarodnog suda	4
Pravilo 5 Nepoštovanje pravila	4
Pravilo 6 Izmjene i dopune Pravilnika	5
Pravilo 7 Autentičnost teksta.....	5

DRUGI DIO PRVENSTVO MEĐUNARODNOG SUDA	6
--	----------

Pravilo 7bis Nepoštovanje obaveza.....	6
Pravilo 8 Zahtjev za dostavljanje informacija	6
Pravilo 9 Zahtjev tužioca za ustupanje nadležnosti.....	6
Pravilo 10 Službeni zahtjev za ustupanje nadležnosti.....	7
Pravilo 11 Nepoštovanje zahtjeva za ustupanje nadležnosti	8
Pravilo 11bis Prosljeđivanje optužnice drugom sudu	8
Pravilo 12 Odluke sudova država.....	10
Pravilo 13 <i>Non bis in idem</i>	10

TREĆI DIO ORGANIZACIJA MEĐUNARODNOG SUDA	11
---	-----------

Prvo poglavlje: Sudije 11

Pravilo 14 Svečana izjava.....	11
Pravilo 15 Izuzeće sudija.....	11
Pravilo 15bis Odsustvo sudije	13
Pravilo 15ter Rezervne sudije	15
Pravilo 16 Ostavka	15
Pravilo 17 Prvenstvo	15

Drugo poglavlje: Dužnosti predsjednika suda..... 17

Pravilo 18 Izbor predsjednika.....	17
Pravilo 19 Dužnosti predsjednika.....	17
Pravilo 20 Potpredsjednik	18
Pravilo 21 Dužnosti potpredsjednika.....	18
Pravilo 22 Zamjene.....	18

Treće poglavlje: Unutrašnje funkcionisanje Međunarodnog suda..... 19

Pravilo 23 Kolegij.....	19
Pravilo 23bis Koordinaciono vijeće	19

Pravilo 23 ^{ter} Rukovodni odbor	20
Pravilo 24 Plenarne sjednice Međunarodnog suda	20
Pravilo 25 Datumi plenarnih sjednica	21
Pravilo 26 Kvorum i glasanje	21
Četvrto poglavlje: Vijeća	23
Pravilo 27 Rotacija	23
Pravilo 28 Sudije za pregled optužnice i dežurne sudije	23
Pravilo 29 Donošenje odluka	25
Peto poglavlje: Sekretarijat	26
Pravilo 30 Imenovanje sekretara	26
Pravilo 31 Imenovanje zamjenika sekretara i osoblja Sekretarijata	26
Pravilo 32 Svečana izjava	26
Pravilo 33 Dužnosti sekretara	27
Pravilo 33 ^{bis} Funkcije zamjenika sekretara	27
Pravilo 34 Služba za žrtve i svjedoke	28
Pravilo 35 Zapisnik	28
Pravilo 36 Knjiga evidencije	28
Šesto poglavlje: Tužilac	29
Pravilo 37 Dužnosti tužioca	29
Pravilo 38 Zamjenik tužioca	29

ČETVRTI DIO ISTRAGE I PRAVA OSUMNJIČENIH	30
---	-----------

Prvo poglavlje: Istrage	30
Pravilo 39 Vođenje istrage	30
Pravilo 40 Privremene mjere	30
Pravilo 40 ^{bis} Dovođenje i privremeni pritvor osumnjičenog	31
Pravilo 41 Čuvanje informacija	33
Pravilo 42 Prava osumnjičenog za vrijeme istrage	33
Pravilo 43 Snimanje ispitivanja osumnjičenog	33
Drugo poglavlje: Branioci	35
Pravilo 44 Imenovanje, kvalifikacije i dužnosti branioca	35
Pravilo 45 Dodjeljivanje branioca po službenoj dužnosti	36
Pravilo 45 ^{bis} Pritvorene osobe	38
Pravilo 45 ^{ter} Dodjeljivanje branioca po službenoj dužnosti u interesu pravde	38
Pravilo 46 Nedoovoljeno ponašanje branioca	38

PETI DIO PRETPRETRESNI POSTUPAK 39

Prvo poglavlje: Optužnice 39

Pravilo 47 Podizanje optužnice od strane tužioca	39
Pravilo 48 Suoptuženi	40
Pravilo 49 Spajanje optužbi	41
Pravilo 50 Izmjene optužnice	41
Pravilo 51 Povlačenje optužnice	42
Pravilo 52 Javni karakter optužnice	42
Pravilo 53 Neobjelodanjivanje	43
Pravilo 53bis Uručenje optužnice.....	43

Drugo poglavlje: Sudski nalozi 44

Pravilo 54 Opšte pravilo.....	44
Pravilo 54bis Nalozi za dostavu dokumenata koji se upućuju državama.....	44
Pravilo 55 Izvršavanje naloga za hapšenje.....	47
Pravilo 56 Saradnja država.....	49
Pravilo 57 Postupak poslije hapšenja	49
Pravilo 58 Nacionalne odredbe o izručenju.....	49
Pravilo 59 Neizvršenje naloga za hapšenje ili dovođenje	49
Pravilo 59bis Dostava naloga za hapšenje.....	50
Pravilo 60 Oglašavanje optužnice	50
Pravilo 61 Postupak u slučaju neizvršenja naloga.....	51

Treće poglavlje: Preliminarni postupak..... 53

Pravilo 62 Prvo stupanje optuženog pred sud	53
Pravilo 62bis Potvrдно izjašnjavanje o krivici.....	54
Pravilo 62ter Postupak za sporazum o izjašnjavanju o krivici.....	55
Pravilo 63 Ispitivanje optuženog.....	55
Pravilo 64 Pritvor	56
Pravilo 65 Privremeno puštanje na slobodu	56
Pravilo 65bis Statusne konferencije	58
Pravilo 65ter Pretpretresni sudija	59

Četvrto poglavlje: Dostavljanje dokaznog materijala 64

Pravilo 66 Objelodanjivanje od strane tužioca.....	64
Pravilo 67 Dodatno objelodanjivanje	65
Pravilo 68 Objelodanjivanje oslobađajućeg i drugog relevantnog materijala.....	66
Pravilo 68bis Neispunjenje obaveza objelodanjivanja	67
Pravilo 69 Zaštita žrtava i svjedoka.....	67
Pravilo 70 Materijali koji ne podliježu objelodanjivanju.....	68

Peto poglavlje: Vanpretresni iskazi 70

Pravilo 71 Vanpretresni iskazi.....	70
-------------------------------------	----

Pravilo 71 <i>bis</i> [briše se]	70
Šesto poglavlje: Podnesci	71
Pravilo 72 Preliminarni podnesci	71
Pravilo 73 Ostali podnesci	73
Sedmo poglavlje: Konferencije	74
Pravilo 73 <i>bis</i> Pretpretresna konferencija	74
Pravilo 73 <i>ter</i> Konferencija prije izvođenja dokaza odbrane	75

ŠESTI DIO POSTUPAK PRED PRETRESNIM VIJEĆIMA	76
--	-----------

Prvo poglavlje: Opšte odredbe	76
Pravilo 74 <i>Amicus curiae</i>	76
Pravilo 74 <i>bis</i> Ljekarski pregled optuženog	76
Pravilo 75 Mjere za zaštitu žrtava i svjedoka	76
Pravilo 76 Svečana izjava usmenih i pismenih prevodilaca	79
Pravilo 77 Nepoštovanje Međunarodnog suda	79
Pravilo 77 <i>bis</i> Plaćanje novčanih kazni	82
Pravilo 78 Javne sjednice	84
Pravilo 79 Zatvorene sjednice	84
Pravilo 80 Nadzor nad odvijanjem postupka	84
Pravilo 81 Evidencija o postupku i dokazima	85
Pravilo 81 <i>bis</i> Odvijanje postupka preko video-konferencijske veze	85
Drugo poglavlje: Glavni pretres	86
Pravilo 82 Zajednička i odvojena suđenja	86
Pravilo 83 Sredstva ograničavanja slobode	86
Pravilo 84 Uvodna izlaganja	86
Pravilo 84 <i>bis</i> Izjava optuženog	87
Pravilo 85 Izvođenje dokaza	87
Pravilo 86 Završna riječ	88
Pravilo 87 Vijećanje	88
Pravilo 88 [briše se]	89
Pravilo 88 <i>bis</i> [briše se]	89
Treće poglavlje: Pravila o dokazima	90
Pravilo 89 Opšte odredbe	90
Pravilo 90 Svjedočenje svjedoka	90
Pravilo 90 <i>bis</i> Dovodjenje svjedoka lišenog slobode	92
Pravilo 91 Davanje lažnog iskaza poslije davanja svečane izjave	93
Pravilo 92 Priznanja	95
Pravilo 92 <i>bis</i> Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umjesto usmenog svjedočenja	95
Pravilo 92 <i>ter</i> Drugi slučajevi prihvatanja pismenih izjava i transkripata	97

Pravilo 92 ^{quater} Osobe koje nisu dostupne	97
Pravilo 93 Dokazi o dosljednom obrascu ponašanja	98
Pravilo 94 Formalno primanje na znanje	98
Pravilo 94 ^{bis} Svjedočenje vještaka	98
Pravilo 94 ^{ter} [briše se]	99
Pravilo 95 Izuzimanje određenih dokaza	99
Pravilo 96 Dokazi u slučajevima seksualnog delikta	100
Pravilo 97 Privilegovani odnos između advokata i klijenta	100
Pravilo 98 Pravo vijeća da naloži dostavljanje dodatnih dokaza	101

Četvrto poglavlje: Presuda **102**

Pravilo 98 ^{bis} Donošenje oslobađajuće presude	102
Pravilo 98 ^{ter} Presuda	102
Pravilo 99 Status oslobođene osobe	103

Peto poglavlje: Kazne **104**

Pravilo 100 Postupak za odmjeravanje kazne u slučaju potvrdnog izjašnjavanja o krivici	104
Pravilo 101 Kazne	104
Pravilo 102 Status osuđene osobe	105
Pravilo 103 Mjesto izdržavanja kazne	105
Pravilo 104 Nadzor nad izvršavanjem kazne	105
Pravilo 105 Restitucija imovine	106
Pravilo 106 Naknada štete žrtvama	107

SEDMI DIO ŽALBENI POSTUPAK **108**

Pravilo 107 Opšta odredba	108
Pravilo 108 Najava žalbe	108
Pravilo 108 ^{bis} Zahtjev države za preispitivanje	108
Pravilo 109 Žalbeni spis	109
Pravilo 110 Kopije spisa	109
Pravilo 111 Žalbeni podnesak	109
Pravilo 112 Podnesak respondenta	109
Pravilo 113 Replika na podnesak respondenta	110
Pravilo 114 Datum pretresa	110
Pravilo 115 Dodatni dokazi	110
Pravilo 116 [briše se]	111
Pravilo 116 ^{bis} Ubrzani žalbeni postupak	111
Pravilo 117 Presuda po žalbi	112
Pravilo 118 Status optuženog poslije žalbenog postupka	112

OSMI DIO POSTUPAK PREISPITIVANJA **113**

Pravilo 119 Zahtjev za preispitivanje	113
Pravilo 120 Preliminarni pregled	113
Pravilo 121 Žalbe	113

Pravilo 122 Vraćanje predmeta pred pretresno vijeće..... 114

DEVETI DIO POMILOVANJE I UBLAŽAVANJE KAZNE..... 115
--

Pravilo 123 Obavještenje država..... 115

Pravilo 124 Odluka predsjednika 115

Pravilo 125 Opšti standardi za pomilovanje ili ublažavanje kazne..... 115

DESETI DIO ROKOVI..... 116

Pravilo 126 Opšte odredbe 116

Pravilo 126*bis* Rok za podnošenje odgovora na podneske 116

Pravilo 127 Promjena rokova 116

**PRVI DIO
OPŠTE ODREDBE**

**Pravilo 1
Stupanje na snagu**

Ovaj Pravilnik o postupku i dokazima, usvojen u skladu sa članom 15 Statuta Međunarodnog suda, stupa na snagu 14. marta 1994.

**Pravilo 2
Definicije**

(A) Osim ako iz konteksta proizlazi drugačije, ovi termini se u Pravilniku koriste u sljedećem značenju:

Međunarodni sud / Sud: Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine, osnovan rezolucijom 827 Savjeta bezbjednosti od 25. maja 1993.

Pravilnik: Pravilnik o postupku i dokazima koji je na snazi;

Statut: Statut Međunarodnog suda, usvojen rezolucijom 827 Savjeta bezbjednosti od 25. maja 1993.;

* * *

Država: (i) država članica ili nečlanica Ujedinjenih nacija;

(ii) entitet priznat ustavom Bosne i Hercegovine, to jest Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska; ili

(iii) samoproглаšeni entitet koji *de facto* vrši funkcije vlasti, bez obzira na to je li priznat kao država ili nije;

Hapšenje: čin privođenja osumnjičenog ili optuženog, na osnovu naloga za hapšenje ili u skladu sa pravilom 40;

Istraga: sve aktivnosti koje tužilac preuzima u skladu sa Statutom i Pravilnikom u cilju prikupljanja informacija i dokaza, kako prije, tako i poslije potvrde optužnice;

Kolegij: tijelo sastavljeno od predsjednika i potpredsjednika Međunarodnog suda, kao i od predsjedavajućih sudija pretresnih vijeća;

Odbrana: optuženi i/ili branilac optuženog;

Optuženi: osoba protiv koje su potvrđene jedna ili više tačaka optužnice, u skladu s pravilom 47;

Osumnjičeni: osoba o kojoj tužilac posjeduje pouzdane informacije koje ukazuju na mogućnost da je počinila krivično djelo za koje je nadležan Međunarodni sud;

Predsjednik: predsjednik Međunarodnog suda;

Propisi: odredbe koje tužilac donosi u skladu sa pravilom 37(A) u svrhu upravljanja funkcijama Tužilaštva;

Strane: tužilac i odbrana;

Sudija <i>ad litem</i> :	sudija imenovan u skladu sa članom 13ter Statuta;
Stalni sudija:	sudija izabran ili imenovan u skladu sa članom 13bis Statuta;
Transakcija:	više djela ili propusta, bez obzira na to odvijaju li se kao jedan događaj ili kao niz događaja, na istom mjestu ili na različitim mjestima, koji su dio opšte zamisli, strategije ili plana;
Tužilac:	tužilac imenovan na osnovu člana 16 Statuta;
Žrtva:	osoba protiv koje je, prema navodima, izvršeno krivično djelo za koje je nadležan Međunarodni sud.

- (B) U Pravilniku muški rod obuhvata ženski, a jednina množinu, i obratno.

Pravilo 3

Jezici

- (A) Službeni jezici Međunarodnog suda su engleski i francuski.
- (B) Optuženi ima pravo da se služi vlastitim jezikom.
- (C) Sve ostale osobe koje stupaju pred Međunarodni sud, osim branilaca, mogu se služiti vlastitim jezikom ako ne vladaju u dovoljnoj mjeri nijednim od dva službena jezika.
- (D) Branilac optuženog može da podnese molbu predsjedavajućem sudiji Vijeća da mu se dopusti upotreba jezika koji nije nijedan od dva službena jezika, niti jezik optuženog. Ako se takvoj molbi udovolji, predsjednik Međunarodnog suda, uzimajući u obzir prava odbrane i interese pravde, odlučuje da li će Međunarodni sud snositi troškove pismenog i usmenog prevođenja i u kojoj visini.

- (E) Sekretar će preduzeti sve što je potrebno da se osigura usmeno i pismeno prevođenje na službene jezike i s njih.
- (F) U slučaju:
 - (i) da se od strane u postupku traži preduzimanje radnje u određenom roku nakon što je druga strana podnijela ili uručila neki dokument; i
 - (ii) da je, u skladu s Pravilnikom, taj dokument podnesen na jeziku koji nije službeni jezik Međunarodnog suda,

taj rok počinje teći tek od trenutka kad strana koja treba da preduzme taj korak primi od sekretara prijevod dokumenta na jedan od službenih jezika Međunarodnog suda.

Pravilo 4

Održavanje sjednica van sjedišta Međunarodnog suda

Sudska vijeća mogu obavljati svoje dužnosti i van sjedišta Međunarodnog suda ako to predsjednik odobri u interesu pravde.

Pravilo 5

Nepoštovanje pravila

- (A) Kada jedna od strana uloži prigovor u vezi s nepoštovanjem pravila i propisa čim se za to ukaže prilika, pretresno vijeće će usvojiti prigovor ako utvrdi da je navodno nepoštovanje dokazano i da je prouzrokovalo stvarnu štetu toj strani.
- (B) Kada se takav prigovor ne uloži čim se za to ukaže prilika nego kasnije, pretresno vijeće može po vlastitoj procjeni usvojiti prigovor ako utvrdi da je navodno nepoštovanje dokazano i da je prouzrokovalo stvarnu štetu strani koja ulaže prigovor.

- (C) Kada pretresno vijeće usvoji prigovor u skladu s ovim pravilom, ono će donijeti odluke koje smatra primjerenim kako bi se osiguralo poštovanje temeljnih načela pravičnosti.

Pravilo 6

Izmjene i dopune Pravilnika

- (A) Prijedloge za izmjene i dopune Pravilnika mogu dati sudije, tužilac ili sekretar, a oni se usvajaju ako ih prihvati najmanje deset stalnih sudija na plenarnoj sjednici Međunarodnog suda za koju se svim sudijama uz poziv prilaže i obavijest o prijedlogu.
- (B) Izmjene i dopune Pravilnika mogu se usvojiti i na drugi način, pod uslovom da ih jednoglasno prihvate stalne sudije.
- (C) Prijedlozi za izmjene i dopune Pravilnika mogu se podnijeti i na drugi način u skladu s uputstvom za rad koje izdaje predsjednik.
- (D) Izmjene i dopune stupaju na snagu sedam dana poslije izdavanja službenog dokumenta Suda koji sadrži te izmjene i dopune, ali se neće primijeniti na način koji bi ugrozio prava optuženog ili osuđenog ili osobe oslobođene optužbe u bilo kom predmetu koji je u toku.

Pravilo 7

Autentičnost tekstova

Engleski i francuski tekst Pravilnika su jednako mjerodavni. U slučaju nepodudaranja, prednost se daje tekstu koji je više u duhu Statuta i Pravilnika.

DRUGI DIO
PRVENSTVO MEĐUNARODNOG SUDA

Pravilo 7bis

Nepoštovanje obaveza

- (A) Pored slučajeva na koje se primjenjuju pravilo 11, pravilo 13, pravilo 59 i pravilo 61, ako su se pretresno vijeće ili stalni sudija uvjerali da neka država nije ispunila svoju obavezu iz člana 29 Statuta koja se odnosi na bilo koji postupak koji se vodi pred tim pretresnim vijećem ili sudijom, tada to pretresno vijeće ili sudija mogu informisati predsjednika, koji će o tome izvijestiti Savjet bezbjednosti.
- (B) Ako tužilac dokaže predsjedniku da neka država nije ispunila svoju obavezu iz člana 29 Statuta u vezi sa zahtjevom tužioca na osnovu pravila 8, pravila 39 ili pravila 40, predsjednik će o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti.

Pravilo 8

Zahtjev za dostavljanje informacija

Ukoliko tužilac smatra da je krivično djelo u nadležnosti Međunarodnog suda bilo ili jeste predmet istrage ili krivičnog postupka pred sudom bilo koje države, on može od te države zatražiti da mu proslijedi sve relevantne informacije u vezi s tim, a država mu te informacije mora bez odlaganja dostaviti, u skladu sa članom 29 Statuta.

Pravilo 9

Zahtjev tužioca za ustupanje nadležnosti

Ukoliko povodom takve istrage ili krivičnog postupka koji je pokrenut pred sudom neke države tužilac smatra:

- (i) da je djelo koje je predmet istrage ili krivičnog postupka okvalifikovano kao obično krivično djelo;
- (ii) da ne postoji nepristrasnost ili nezavisnost, ili da je svrha istrage ili postupka da se optuženi zaštiti od međunarodne krivične odgovornosti, ili da se krivični postupak ne vodi dovoljno revnosno; ili
- (iii) da su sporna pitanja predmeta usko povezana s važnim činjeničnim ili pravnim pitanjima koja mogu uticati na istrage ili krivične postupke pred Međunarodnim sudom, ili se na neki drugi način na njih odnose,

tužilac može predložiti pretresnom vijeću koje odredi predsjednik da se uputi službeni zahtjev da taj sud ustupi nadležnost Međunarodnom sudu.

Pravilo 10

Službeni zahtjev za ustupanje nadležnosti

- (A) Ako pretresno vijeće koje razmatra prijedlog za ustupanje nadležnosti smatra da je, na osnovu bilo kog od razloga navedenih u pravilu 9, ustupanje potrebno, ono tada može izdati službeni zahtjev državi da sud te države ustupi nadležnost Međunarodnom sudu.
- (B) Zahtjev za ustupanje nadležnosti uključuje i zahtjev da se Međunarodnom sudu dostave rezultati istrage, te primjerak sudskog spisa i presude, ako je ona već izrečena.
- (C) Kada neko pretresno vijeće zatraži ustupanje nadležnosti Međunarodnom sudu, eventualni postupak se vodi pred nekim drugim pretresnim vijećem.

Pravilo 11

Nepoštovanje zahtjeva za ustupanje nadležnosti

Ako u roku od šezdeset dana od dana kada je sekretar dostavio zahtjev za ustupanje nadležnosti državi u čijoj je nadležnosti pokrenut istražni ili krivični postupak ta država ne dostavi odgovor koji će uvjeriti pretresno vijeće da je država preduzela ili preduzima odgovarajuće korake kako bi ispunila zahtjev, pretresno vijeće može zatražiti od predsjednika da o tome izvijestiti Savjet bezbjednosti.

Pravilo 11bis

Prosljeđivanje optužnice drugom sudu

(A) Nakon što je optužnica potvrđena, a prije početka suđenja, bez obzira na to da li je optuženi pod nadzorom Međunarodnog suda, predsjednik može imenovati vijeće sastavljeno od troje stalnih sudija izabranih iz sastava pretresnih vijeća (u daljnjem tekstu: Vijeće za prosljeđivanje) koje će jedino i isključivo utvrđivati da li predmet treba proslijediti vlastima države:

- (i) na čijoj teritoriji je krivično djelo počinjeno; ili
- (ii) u kojoj je optuženi uhapšen; ili
- (iii) koja je nadležna za takav predmet, a voljna je i adekvatno pripremljena da ga preuzme,

kako bi dotične vlasti predmet odmah proslijedile nadležnom sudu radi suđenja u toj državi.

(B) Vijeće za prosljeđivanje može naložiti da se predmet proslijedi *proprio motu* ili na zahtjev tužioca nakon što je prethodno tužiocu, a po potrebi i optuženom, dalo priliku da se izjasne i nakon što se uvjerilo da će suđenje optuženom biti pravično i da mu neće biti izrečena ili nad njim izvršena smrtna kazna.

- (C) Pri donošenju odluke o prosljeđivanju predmeta kako je predviđeno stavom (A), Vijeće za prosljeđivanje će, u skladu s rezolucijom 1534 Savjeta bezbjednosti (2004),¹ imati u vidu težinu krivičnih djela kojima se optuženi tereti i nivo njegove odgovornosti.
- (D) Po izdavanju naloga prema ovom pravilu:
- (i) optuženi se, ako je pod nadzorom Međunarodnog suda, predaje vlastima dotične države;
 - (ii) Vijeće za prosljeđivanje može naložiti da zaštitne mjere za pojedine svjedoke ili žrtve ostaju na snazi;
 - (iii) tužilac je dužan da vlastima dotične države dostavi sve informacije o predmetu koje smatra primjerenim, a posebno popratni materijal uz optužnicu;
 - (iv) tužilac može uputiti promatrače da u ime Tužilaštva prate postupak pred nacionalnim sudom.
- (E) Vijeće za prosljeđivanje može izdati nalog za hapšenje optuženog, u kom će navesti u koju državu optuženog treba prebaciti radi suđenja.
- (F) U bilo kom trenutku poslije izdavanja naloga iz ovog pravila, a prije nego što nacionalni sud osudi ili oslobodi optuženog, Vijeće za prosljeđivanje može, na molbu tužioca, a nakon što je vlastima dotične države dalo priliku da se izjasne, poništiti nalog i službeno zatražiti ustupanje nadležnosti u skladu s pravilom 10.
- (G) Ukoliko Vijeće za prosljeđivanje poništi nalog izdat prema ovom pravilu, ono može službeno zatražiti od dotične države da optuženog prebaci u sjedište Međunarodnog suda, a država će tome udovoljiti bez odlaganja, u skladu sa članom 29 Statuta. Vijeće za prosljeđivanje ili sudija mogu izdati i nalog za hapšenje optuženog.

¹ U.N. Doc. S/RES/1534 (2004)
IT/32/Rev. 42

- (H) Vijeće za prosljeđivanje će imati ovlaštenja pretresnih vijeća i, u onoj mjeri u kojoj to bude primjenjivo, postupaće po proceduri koja je ovim Pravilnikom predviđena za pretresna vijeća.
- (I) Optuženi i tužilac imaju pravo da ulože žalbu na odluku Vijeća za prosljeđivanje, bilo da se njome predmet prosljeđuje ili ne. Najava žalbe podnosi se u roku od petnaest dana od dana donošenja odluke, osim kada optuženi nije bio prisutan ili zastupan kad je odluka objavljena, u kom slučaju taj rok počinje teći od dana kada je optuženi obaviješten o datoj odluci.

Pravilo 12

Odluke sudova država

U slučajevima iz odredbi člana 10(2) Statuta, odluke sudova država nisu obavezujuće za Međunarodni sud.

Pravilo 13

Non bis in idem

Kada predsjednik dobije pouzdane informacije o tome da je pred sudom neke države protiv neke osobe pokrenut krivični postupak za krivično djelo za koje joj je već suđeno pred Međunarodnim sudom, pretresno vijeće, primjenjujući, *mutatis mutandis*, postupak predviđen pravilom 10, izdaje nalog s obrazloženjem kojim od tog suda traži da trajno obustavi postupak. Ako taj sud to ne učini, predsjednik može o tome izvijestiti Savjet bezbjednosti.

TREĆI DIO
ORGANIZACIJA MEĐUNARODNOG SUDA

Prvo poglavlje: Sudije

Pravilo 14

Svečana izjava

(A) Prije stupanja na dužnost, svaki sudija daje sljedeću svečanu izjavu:

“Svečano izjavljujem da ću časno, vjerno, nepristrasno i savjesno vršiti svoje dužnosti i koristiti svoja ovlaštenja kao sudija Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine.”

(B) Ovu izjavu potpisuje sudija u prisustvu generalnog sekretara Ujedinjenih nacija ili njegovog predstavnika. Izjava se čuva u arhivi Međunarodnog suda.

(C) Sudija koji bez prekida nastavlja s radom poslije isteka prethodnog mandata ne daje novu izjavu.

Pravilo 15

Izuzeće sudija

(A) Sudija koji ima lični interes u predmetu ili koji s tim predmetom ima ili je imao ikakve veze koja bi mogla uticati na njegovu nepristrasnost ne smije da učestvuje u prvostepenom ili žalbenom postupku u tom predmetu. On će se u takvom slučaju povući, a predsjednik će za taj predmet imenovati drugog sudiju.

(B) (i) Svaka od strana može zatražiti od predsjedavajućeg sudije nekog vijeća da se sudija tog vijeća izuzme i povuče iz prvostepenog ili žalbenog postupka iz gore navedenih razloga. Predsjedavajući sudija će obaviti razgovor sa sudijom čije se izuzeće traži i o tome izvijestiti predsjednika.

- (ii) Nakon izvještaja predsjedavajućeg sudije, predsjednik će, ukoliko je potrebno, imenovati tročlanu komisiju sačinjenu od sudija iz drugih vijeća koja će ga izvijestiti o svojoj odluci o utemeljenosti zahtjeva. Ukoliko je donesena odluka da se zahtjev podrži, predsjednik imenuje drugog sudiju umjesto sudije o kome je riječ.
 - (iii) Odluka tročlane sudijske komisije ne podliježe interlokutornoj žalbi.
 - (iv) Ukoliko je sudija čije se izuzeće traži predsjednik Međunarodnog suda, dužnost predsjednika u skladu s ovim paragrafom preuzima zamjenik predsjednika ili, ukoliko on ili ona nije u mogućnosti da rješava po zahtjevu, najstariji stalni sudija po prvenstvu koji je u mogućnosti da to učini.
- (C) Sudija pretresnog vijeća koji pregleda optužnicu protiv optuženog u skladu sa članom 19 Statuta i pravilima 47 ili 61 neće se izuzeti iz sastava pretresnog vijeća koje sudi tom optuženom. Taj sudija neće se izuzeti ni iz sastava Žalbenog vijeća kad se raspravlja o eventualnim žalbama u tom predmetu.
- (D) (i) Nijedan sudija ne može da odlučuje ni o jednoj žalbi u predmetu u kome je bio u sastavu pretresnog vijeća.
- (ii) Nijedan sudija ne može da odlučuje o zahtjevu države za preispitivanje u skladu s pravilom 108*bis* o stvari u kojoj je bio u sastavu pretresnog vijeća čija odluka se preispituje.

Pravilo 15bis
Odsustvo sudije

(A) Ako

(i) zbog bolesti ili drugih hitnih ličnih razloga ili zbog službenog posla za Sud sudija nije u mogućnosti da nastavi da učestvuje u već započetom suđenju tokom razdoblja koje će vjerovatno biti kratko, a

(ii) preostale sudije vijeća su uvjerene da je u interesu pravde da se tako postupi,

preostale sudije tog vijeća mogu naložiti da se suđenje u predmetu nastavi u odsustvu tog sudije tokom razdoblja od najviše pet radnih dana.

(B) Ako

(i) zbog bolesti ili drugih hitnih ličnih razloga ili zbog službenog posla za Sud sudija nije u mogućnosti da nastavi da učestvuje u već započetom suđenju tokom razdoblja koje će vjerovatno biti kratko, a

(ii) preostale sudije tog vijeća se nisu uvjerile da je u interesu pravde da se suđenje u predmetu nastavi u odsustvu tog sudije, onda

(a) preostale sudije tog vijeća mogu ipak obavljati one poslove za koje su se uvjerile da je u interesu pravde da se obave, bez obzira na odsustvo tog sudije, i

(b) preostale sudije tog vijeća mogu odgoditi nastavak suđenja.

(C) Ako sudija iz bilo kog razloga više ne može da učestvuje u već započetom suđenju tokom razdoblja koje će vjerovatno duže trajati, preostale sudije tog vijeća će o tome obavijestiti predsjednika, koji može imenovati drugog sudiju za taj predmet i naložiti ili ponavljanje pretresa ili nastavak postupka tamo gdje je prekinut. Međutim, nakon što su održane uvodne riječi predviđene pravilom 84 ili nakon što je počelo izvođenje

dokaza predviđeno pravilom 85, nastavak postupka može se naložiti samo uz pristanak svih optuženih, osim u slučajevima iz stavova (D) i (G).

- (D) Ako u okolnostima opisanim u zadnjoj rečenici stava (C) neki optuženi uskrati pristanak, preostale sudije mogu ipak odučiti hoće li ili neće nastaviti postupak pred pretresnim vijećem sa sudijom koji će zamijeniti odsutnog sudiju ako, uzevši u obzir sve okolnosti, jednoglasno ocijene da bi to bilo u interesu pravde. Na tu odluku bilo koja od strana može izjaviti žalbu direktno Žalbenom vijeću u punom sastavu. Ako protiv odluke da se postupak nastavi s novim sudijom ne bude izjavljena žalba ili ako Žalbeno vijeće potvrdi tu odluku, predsjednik u postojeći sastav vijeća imenuje sudiju koji, međutim, može postati član vijeća tek nakon što potvrdi da se upoznao sa spisom postupka. Prema odredbama ovog stava, može se izvesti samo jedna zamjena.
- (E) Za svrhe stavova (C) i (D), u odgovarajućoj mjeri se uzima u obzir stav 6 člana 12 Statuta.
- (F) Žalbe iz stava (D) podnose se u roku od sedam dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, taj rok počinje teći od dana njenog donošenja, osim:
- (i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
 - (ii) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.
- (G) Ako na suđenju na kom je imenovan rezervni sudija u skladu s pravilom 15ter neki sudija više ne može da učestvuje u postupku, a sudija koji će ga zamijeniti ne bude imenovan u skladu sa stavovima (C) ili (D), suđenje se nastavlja s rezervnim sudijom koji će zamijeniti sudiju koji više ne može da učestvuje u postupku.

- (H) U slučaju bolesti ili nepopunjenog mjesta ili u drugim sličnim okolnostima, predsjednik, ukoliko se uvjeri da je u interesu pravde da se to učini, može ovlastiti vijeće da u odsustvu jednog ili više članova vijeća vodi rutinske poslove kao što je objavljivanje odluka.

Pravilo 15ter
Rezervne sudije

- (A) Predsjednik može, u interesu pravde, imenovati rezervnog sudiju koji će biti u sastavu pretresnog vijeća na suđenju.
- (B) Rezervni sudija će prisustvovati svakoj fazi suđenja za koje je imenovan dotični sudija.
- (C) Rezervni sudija može posredstvom predsjedavajućeg sudije postavljati pitanja koja su mu neophodna kako bi razumio suđenje.
- (D) Rezervni sudija prisustvuje svim vijećanjima tokom suđenja, ali ne može glasati na njima.

Pravilo 16
Ostavka

Sudija koji odluči da podnese ostavku dostavlja je u pismenom obliku predsjedniku, koji je prosljeđuje generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

Pravilo 17
Prvenstvo

- (A) Sve sudije su ravnopravne u vršenju sudskih funkcija, bez obzira na to kada su izabrane ili imenovane i bez obzira na godine starosti ili rok službe.

- (B) Nakon predsjednika i potpredsjednika prvenstvo imaju predsjedavajuće sudije pretresnih vijeća, i to po godinama starosti.
- (C) Prvenstvo stalnih sudija koje su izabrane ili imenovane u različito vrijeme određuje se prema datumu njihovog izbora ili imenovanja; među sudijama koje su izabrane ili imenovane istog dana prvenstvo se određuje po godinama starosti.
- (D) U slučaju reizbora, uzima se u obzir ukupan rok službe u svojstvu sudije Međunarodnog suda.
- (E) Nakon stalnih sudija, prvenstvo imaju sudije *ad litem*, prema datumu imenovanja. Među sudijama *ad litem* koje su imenovane istog dana prvenstvo se određuje po godinama starosti.

Drugo poglavlje: Dužnosti predsjednika suda

Pravilo 18

Izbor predsjednika

- (A) Predsjednik se bira na rok od dvije godine ili na kraći rok koji se podudara s trajanjem njegovog sudijskog mandata. Predsjednik može biti reizabran samo jednom.
- (B) Ako predsjednik prestane da bude član Međunarodnog suda ili podnese ostavku prije isteka svog mandata, stalne sudije će između sebe izabrati osobu koja će ga naslijediti do isteka mandata.
- (C) Predsjednik se bira većinom glasova stalnih sudija koji sačinjavaju Sud. Ako nijedan od sudija ne dobije većinu glasova, predsjednik se u drugom krugu bira između dvojice sudija koji su u prvom krugu dobili najveći broj glasova. U slučaju istog broja glasova u drugom krugu, izabranim se proglašava sudija koji ima prvenstvo u skladu sa pravilom 17.

Pravilo 19

Dužnosti predsjednika

- (A) Predsjednik predsjedava svim plenarnim sjednicama Suda. Predsjednik koordinira rad sudskih vijeća i nadzire rad Sekretarijata, te vrši sve druge funkcije koje su mu povjerene Statutom i Pravilnikom.
- (B) Predsjednik može s vremena na vrijeme, nakon što se posavjetuje s Kolegijem, sekretarom i tužiocem, izdavati uputstva za rad koja su u skladu sa Statutom i Pravilnikom, u kojima se razrađuju detaljni aspekti vođenja postupaka pred Međunarodnim sudom.

Pravilo 20

Potpredsjednik

- (A) Potpredsjednik se bira na rok od dvije godine ili na kraći rok koji se podudara s njegovim mandatom stalnog sudije. Potpredsjednik može biti reizabran samo jednom.
- (B) Potpredsjednik može biti član pretresnog ili Žalbenog vijeća.
- (C) Stavovi (B) i (C) pravila 18 primjenjuju se, *mutatis mutandis*, i na potpredsjednika.

Pravilo 21

Dužnosti potpredsjednika

Osim u slučaju predviđenom pravilom 22(B), potpredsjednik obavlja dužnosti predsjednika u slučaju njegovog odsustva ili spriječenosti da obavlja dužnost.

Pravilo 22

Zamjene

- (A) Ako ni predsjednik ni potpredsjednik ne ostanu na dužnosti ili su spriječeni da obavljaju dužnosti predsjednika, njih preuzima najstariji stalni sudija određen prema pravilu 17(C).
- (B) Ako je predsjednik spriječen da obavlja dužnost predsjedavajućeg sudije Žalbenog vijeća, to vijeće bira jednog od svojih članova za predsjedavajućeg sudiju.
- (C) Predsjednik i potpredsjednik, ako su i dalje stalne sudije, nastavljaju obavljati dužnosti po isteku svojih mandata sve dok se ne održe izbori za predsjednika i potpredsjednika.

Treće poglavlje: Unutrašnje funkcionisanje Međunarodnog suda

Pravilo 23

Kolegij

- (A) Kolegij se sastoji od predsjednika, potpredsjednika i predsjedavajućih sudija pretresnih vijeća.
- (B) Predsjednik se savjetuje s drugim članovima Kolegija o svim bitnim pitanjima koja se tiču funkcionisanja Međunarodnog suda.
- (C) Predsjednik se može savjetovati sa sudijama *ad litem* o pitanjima o kojima će raspravljati Kolegij i može pozvati predstavnika sudija *ad litem* da prisustvuje sastancima Kolegija.
- (D) Svaki sudija može skrenuti pažnju bilo kom članu Kolegija na pitanja koja po njegovom mišljenju treba da se razmotre na Kolegiju ili podnesu na plenarnoj sjednici Međunarodnog suda.
- (E) Ako je neki član Kolegija spriječen da obavlja bilo koju od funkcija u Kolegiju, nju će preuzeti sudija koji prema pravilu 17 ima prvenstvo.

Pravilo 23bis

Koordinaciono vijeće

- (A) Koordinaciono vijeće sastoji se od predsjednika, tužioca i sekretara.
- (B) Da bi se ostvario zadatak Suda definisan Statutom, Koordinaciono vijeće, imajući u vidu odgovornosti i nezavisnost svakog od svojih članova, osigurava koordinaciju aktivnosti ta tri organa Međunarodnog suda.

- (C) Koordinaciono vijeće sastaje se jednom mjesečno na inicijativu predsjednika. Član Vijeća može u bilo kojem trenutku zatražiti održavanje dodatnih sastanaka. Sastancima predsjedava predsjednik.
- (D) Potpredsjednik, zamjenik tužioca i zamjenik sekretara mogu *ex officio* predstavljati predsjednika, tužioca i sekretara.

Pravilo 23ter **Rukovodni odbor**

- (A) Rukovodni odbor sastoji se od predsjednika, potpredsjednika, jednog sudije koga sudije biraju na plenarnoj sjednici na mandat od jedne godine koji se može obnoviti, te sekretara, zamjenika sekretara i šefa administracije.
- (B) Rukovodni odbor pomaže predsjedniku u obavljanju njegovih funkcija definisanih pravilima 19 i 33, a posebno u vezi sa svim aktivnostima Sekretarijata koje se tiču administrativne i pravosudne podrške vijećima i sudijama. U tu svrhu, Rukovodni odbor koordinira pripremu i realizaciju budžeta Međunarodnog suda, izuzev budžetskih stavki koje su specifične za aktivnosti Tužilaštva.
- (C) Rukovodni odbor sastaje se dva puta mjesečno na inicijativu predsjednika. Dva člana mogu u svakom trenutku zatražiti održavanje dodatnih sastanaka. Sastancima predsjedava predsjednik.
- (D) U obavljanju svojih funkcija Rukovodni odbor se može poslužiti uslugama jednog ili više savjetnika ili stručnjaka.

Pravilo 24 **Plenarne sjednice Međunarodnog suda**

Imajući u vidu ograničenja prava glasanja sudija *ad litem* navedena u članu 13^{quater} Statuta, sudije na plenarnim sjednicama:

- (i) biraju predsjednika i potpredsjednika;
- (ii) usvajaju, mijenjaju i dopunjavaju Pravilnik;
- (iii) usvajaju godišnji izvještaj predviđen članom 34 Statuta;
- (iv) odlučuju o pitanjima koja se odnose na unutrašnje funkcionisanje vijeća i Međunarodnog suda;
- (v) utvrđuju ili nadziru uslove pritvora;
- (vi) vrše svaku drugu funkciju predviđenu Statutom ili Pravilnikom.

Pravilo 25

Datumi plenarnih sjednica

- (A) Datumi plenarnih sjednica Međunarodnog suda obično se utvrđuju u julu svake godine za sljedeću kalendarsku godinu.
- (B) Predsjednik saziva druge plenarne sjednice na zahtjev najmanje devet stalnih sudija, a može ih sazvati i kad god to zahtijeva vršenje njegovih dužnosti u skladu sa Statutom ili Pravilnikom.

Pravilo 26

Kvorum i glasanje

- (A) Deset stalnih sudija čine kvorum za svaku plenarnu sjednicu Međunarodnog suda.
- (B) Uz izuzetke predviđene pravilima 6(A) i (B), te pravilom 18(C), odluke na plenarnim sjednicama Međunarodnog suda donose se većinom glasova prisutnih sudija. U

slučaju jednakog broja glasova, predsjednik ili sudija koji vrši dužnost predsjednika ima odlučujući glas.

Četvrto poglavlje: Vijeća

Pravilo 27

Rotacija

- (A) Stalne sudije se redovito rotiraju između pretresnih vijeća i Žalbenog vijeća. Pri rotaciji će se voditi računa o efikasnom rješavanju predmeta.
- (B) Sudije će preuzeti dužnost u novom vijeću čim predsjednik to bude smatrao za shodno, imajući u vidu rješavanje predmeta kod kojih je suđenje već u toku.
- (C) Predsjednik može u svakom trenutku privremeno rasporediti člana pretresnog ili Žalbenog vijeća u neko drugo vijeće.

Pravilo 28

Sudije za pregled optužnice i dežurne sudije

- (A) Nakon što od tužioca primi optužnicu koju treba pregledati, sekretar će se posavjetovati s predsjednikom. Predsjednik će stvar proslijediti Kolegiju, koji će utvrditi da li je optužnica *prima facie* usredsređena na jednog ili više najviših vođa za koje se sumnja da su najodgovorniji za krivična djela u nadležnosti Međunarodnog suda. Ako Kolegij riješi da optužnica zadovoljava ovaj kriterij, predsjednik će odrediti jednog od stalnih sudija pretresnih vijeća za pregled optužnice na osnovu pravila 47. Ako Kolegij riješi da optužnica ne zadovoljava ovaj kriterij, predsjednik će optužnicu vratiti sekretaru da o toj odluci obavijesti tužioca.
- (B) Predsjednik u konsultaciji sa sudijama pravi raspored kojim se jedan od sudija određuje za dežurnog sudiju na period od sedam dana. Dežurni sudija je na raspolaganju u svako vrijeme, uključujući i vrijeme van redovnog radnog vremena Sekretarijata, kako bi rješavao zahtjeve predviđene stavovima (C) i (D), ali može odbiti da rješava bilo koji zahtjev van redovnog radnog vremena Sekretarijata ako se nije uvjerio u njegovu hitnost. Raspored dežurnih sudija objavljuje sekretar.

- (C) Svi podnesci u predmetu koji još nije dodijeljen nekom od vijeća, osim pregleda optužnica, dostavljaju se dežurnom sudiji. U slučajevima zajedničkih optužnica, podnesci koji se odnose samo na optuženog koji nije pod nadzorom Međunarodnog suda, osim zahtjeva za izmjenu ili povlačenje dijela optužnice u skladu sa pravilom 50 ili pravilom 51, dostavljaju se dežurnom sudiji bez obzira na to što je taj predmet već dodijeljen nekom pretresnom vijeću u odnosu na neke ili sve suoptužene tog optuženog. Prilikom rješavanja zahtjeva iz ovog pravila dežurni sudija postupa na osnovu pravila 54.
- (D) Kad je predmet već dodijeljen pretresnom vijeću:
- (i) ako je podnesak dostavljen van redovnog radnog vremena Sekretarijata, podnesak će rješavati dežurni sudija ako se uvjerio u njegovu hitnost;
 - (ii) ako je podnesak dostavljen u okviru redovnog radnog vremena Sekretarijata, a Pretresno vijeće nije dostupno, podnesak će rješavati dežurni sudija ako se uvjerio u njegovu hitnost ili ako se uvjerio da je zbog drugih razloga primjereno tako postupiti u odsustvu Pretresnog vijeća.

U tom slučaju Sekretarijat mora kopiju zahtjeva i svih naloga i odluka koje je dežurni sudija izdao u vezi s tim zahtjevom uručiti vijeću kome je predmet dodijeljen.

- (E) Za vrijeme sudskog raspusta, dežurni sudija bez obzira na to kog je vijeća član, pored toga što rješava po podnescima podnesenim u skladu sa stavom (D) gore, može:
- (i) donositi odluke o privremenom pritvaranju u skladu s pravilom 40*bis*;
 - (ii) voditi prvo stupanje optuženog pred sud u skladu s pravilom 62.

Sekretarijat će kopiju svih naloga i odluka koje je s tim u vezi izdao dežurni sudija uručiti vijeću kojem je predmet dodijeljen.

- (F) Odredbe ovog pravila primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na podneske upućene Žalbenom vijeću.

Pravilo 29
Donošenje odluka

Vijeća donose odluke iza zatvorenih vrata, a njihovo vijećanje ostaje tajno.

Peto poglavlje: Sekretarijat

Pravilo 30

Imenovanje sekretara

Predsjednik će zatražiti mišljenje stalnih sudija o kandidatima za mjesto sekretara prije nego što se posavjetuje s generalnim sekretarom Ujedinjenih nacija u skladu sa članom 17(3) Statuta.

Pravilo 31

Imenovanje zamjenika sekretara i osoblja Sekretarijata

Nakon savjetovanja s Kolegijem, sekretar preporučuje generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija kandidata za zamjenika sekretara i ostalo osoblje Sekretarijata.

Pravilo 32

Svečana izjava

(A) Prije preuzimanja dužnosti, sekretar daje sljedeću izjavu pred predsjednikom:

“Svečano izjavljujem da ću povjerene mi dužnosti sekretara Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. izvršavati odano, povjerljivo i savjesno, te da ću se u potpunosti pridržavati svih odredbi Statuta i Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda.”

(B) Prije preuzimanja dužnosti, zamjenik sekretara daje sličnu izjavu pred predsjednikom.

(C) Svaki član osoblja Sekretarijata daje sličnu izjavu pred sekretarom.

Pravilo 33 Dužnosti sekretara

- (A) Sekretar pomaže u radu vijeća, plenarnih sjednica Međunarodnog suda, sudija i tužioca. On je odgovoran za administraciju i pružanje usluga Sudu, i služi kao njegov komunikacijski kanal, pri čemu je u nadležnosti predsjednika.
- (B) Prilikom obavljanja svojih dužnosti sekretar se može usmeno i pismeno obratiti predsjedniku ili vijećima o svakom pitanju koje proizlazi iz konteksta konkretnog predmeta, koje utiče ili može uticati na obavljanje njegovih dužnosti, uključujući provođenje sudskih odluka, uz dostavljanje obavijesti stranama kada je to potrebno.
- (C) Sekretar o svojim aktivnostima redovno izvještava sudije na plenarnim sjednicama i tužioca.

Pravilo 33bis Funkcije zamjenika sekretara

- (A) Zamjenik sekretara obavlja funkcije sekretara kad je ovaj odsutan ili nije u mogućnosti da obavlja svoj posao ili kad ga sekretar za to ovlasti.
- (B) Zamjenik sekretara, nakon što se posavjetuje s predsjednikom, posebno:
 - (i) rukovodi i upravlja Odjelom za pravnu podršku vijećima; naročito, u saradnji s administrativnim službama Sekretarijata, zamjenik sekretara nadgleda dodjelu odgovarajućih resursa vijećima kako bi ona mogla ostvariti svoje zadatke;
 - (ii) preduzima sve odgovarajuće mjere kako bi se izvršile odluke vijeća i sudija, a posebno krivične sankcije i kazne;
 - (iii) donosi preporuke u vezi sa zadacima Sekretarijata koji utiču na pravosudnu djelatnost Međunarodnog suda.

Pravilo 34

Služba za žrtve i svjedoke

- (A) U nadležnosti sekretara osniva se Služba za žrtve i svjedoke, čije kvalifikovano osoblje:
- (i) predlaže zaštitne mjere za žrtve i svjedoke u skladu sa članom 22 Statuta; i
 - (ii) pruža tim osobama stručne savjete i podršku, naročito u slučajevima silovanja i seksualnog delikta.
- (B) Pri izboru osoblja, dužna pažnja će se posvetiti zapošljavanju kvalifikovanih žena.

Pravilo 35

Zapisnik

Osim u slučajevima gdje se vodi kompletan spis u skladu s pravilom 81, sekretar ili osoblje Sekretarijata koje on odredi vodi zapisnik s plenarnih sjednica Suda i sa zasjedanja vijeća, osim prilikom vijećanja iza zatvorenih vrata.

Pravilo 36

Knjiga evidencije

Sekretar vodi knjigu evidencije u koju se unose sve pojedinosti svakog predmeta pred Sudom, osim ako postoji uputstvo za rad izdato u skladu s pravilom 19 ili neki drugi nalog sudije ili vijeća da se neki dokument ili informacija ne smiju objaviti. Knjiga evidencije je dostupna javnosti.

Šesto poglavlje: Tužilac

Pravilo 37

Dužnosti tužioca

- (A) Tužilac obavlja sve dužnosti predviđene Statutom i to u skladu s Pravilnikom i propisima koje je sam donio i koji su u skladu sa Statutom i Pravilnikom. O svakoj navodnoj nedosljednosti u propisima izvještava se Kolegij, čije mišljenje tužilac mora poštovati.
- (B) Pripadnici osoblja Tužilaštva koje tužilac ovlasti, kao i sve osobe koje djeluju po njegovim uputstvima, mogu izvršavati njegova ovlaštenja i dužnosti.

Pravilo 38

Zamjenik tužioca

- (A) Tužilac preporučuje generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija kandidata za mjesto zamjenika tužioca.
- (B) Zamjenik tužioca vrši dužnosti tužioca ako je ovaj odsutan ili spriječen da djeluje ili ako tužilac izda izričita uputstva u tom smislu.

ČETVRTI DIO
ISTRAGE I PRAVA OSUMNJIČENIH

Prvo poglavlje: Istrage

Pravilo 39
Vodenje istrage

Pri vođenju istraga, tužilac može da:

- (i) poziva i ispituje osumnjičene, žrtve i svjedoke, kao i da bilježi njihove izjave, prikuplja dokazni materijal i vrši uviđaje;
- (ii) preduzima druge radnje koje mogu biti potrebne za okončanje istrage, pripremu i vođenje krivičnog postupka, uključujući i preuzimanje posebnih mjera za zaštitu potencijalnih svjedoka i osoba koje pružaju informacije;
- (iii) zatraži u tu svrhu pomoć od relevantnih državnih organa vlasti i međunarodnih tijela, uključujući i Međunarodnu organizaciju kriminalističke policije (INTERPOL); i
- (iv) zatraži od pretresnog vijeća ili sudije da izda sve potrebne naloge.

Pravilo 40
Privremene mjere

U hitnim slučajevima, tužilac može od bilo koje države zatražiti da:

- (i) privremeno liši slobode nekog osumnjičenog ili optuženog;
- (ii) zaplijeni materijalne dokaze;

- (iii) preduzme sve potrebne mjere kako bi se spriječio bijeg osumnjičenog ili optuženog, povreda ili zastrašivanje žrtve ili svjedoka ili uništavanje dokaza.

Država od koje je to zatraženo mora to smjesta izvršiti, u skladu sa članom 29 Statuta.

Pravilo 40bis

Dovođenje i privremeni pritvor osumnjičenog

- (A) Pri vođenju istrage, tužilac može dostaviti sekretaru zahtjev za dovođenje osumnjičenog i njegovo privremeno pritvaranje u prostorije pritvorske jedinice Međunarodnog suda kako bi sudija, određen prema pravilu 28, izdao odgovarajući nalog. U zahtjevu se navode osnove za njegovo podnošenje, te privremene optužbe i sažetak materijala na koji se tužilac oslanja, osim kad tužilac želi da samo ispita osumnjičenog.
- (B) Sudija će naložiti dovođenje i privremeno pritvaranje osumnjičenog ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - (i) tužilac je zatražio od države da privremeno uhapsi osumnjičenog, u skladu sa pravilom 40, ili su ga državne vlasti već pritvorile;
 - (ii) nakon što je saslušao tužioca, sudija smatra da postoje pouzdani i konsistentni materijali koji ukazuju na mogućnost da je osumnjičeni počinio krivično djelo iz nadležnosti Međunarodnog suda; i
 - (iii) sudija smatra da je privremeni pritvor neophodna mjera kako bi se spriječio bijeg osumnjičenog, povreda ili zastrašivanje žrtve ili svjedoka ili uništavanje dokaza ili je iz drugih razloga neophodan za provođenje istrage.
- (C) Nalog za dovođenje i privremeni pritvor osumnjičenog mora da nosi potpis sudije i pečat Međunarodnog suda. U nalogu se navodi osnova zahtjeva koji je podnio tužilac u skladu sa stavom (A), uključujući i privremene optužbe, kao i na osnovu čega sudija

izdaje nalog, u smislu stava (B). U nalogu se takođe određuje početni vremenski rok za privremeni pritvor osumnjičenog, a u prilogu se dostavljaju prava osumnjičenog navedena u ovom pravilu i u pravilima 42 i 43.

- (D) Privremeni pritvor osumnjičenog određuje se u trajanju od najviše trideset dana od dana dovođenja osumnjičenog u sjedište Međunarodnog suda. Po isteku tog perioda, na zahtjev tužioca i ukoliko to zahtijeva istraga, sudija koji je izdao nalog ili drugi stalni sudija istog Pretresnog vijeća može odlučiti, saslušavši *inter partes* tužioca i osumnjičenog u prisustvu njegovog branioca, da produži pritvor za najviše trideset dana. Po isteku tog produžetka, na zahtjev tužioca, sudija koji je izdao nalog ili drugi stalni sudija istog Pretresnog vijeća može odlučiti, saslušavši *inter partes* tužioca i osumnjičenog u prisustvu njegovog branioca, da produži pritvor za daljnji period od najviše trideset dana ako to zahtijevaju posebne okolnosti. Ukupno trajanje pritvora ni u kom slučaju ne smije biti duže od devedeset dana, po čijem isteku se, ako optužnica nije potvrđena i ako nije potpisan nalog za hapšenje, osumnjičeni pušta na slobodu, odnosno predaje vlastima države od koje je zatražen.
- (E) Odredbe pravila 55(B) do 59bis primjenjuju se, *mutatis mutandis*, i na izvršenje naloga za dovođenje i naloga za privremeni pritvor koji se odnose na osumnjičene.
- (F) Poslije dovođenja u sjedište Međunarodnog suda, osumnjičeni u prisustvu svog branioca bez odlaganja stupa pred sudiju koji je izdao nalog ili drugog stalnog sudiju istog pretresnog vijeća, koji će osigurati poštovanje prava osumnjičenog.
- (G) Za vrijeme pritvora, tužilac i osumnjičeni ili njegov branilac mogu pretresnom vijeću čiji je član sudija koji je izdao nalog podnositi sve podneske koji se odnose na ispravnost privremenog pritvora ili na puštanje osumnjičenog na slobodu.
- (H) Pravila koja se odnose na pritvor optuženog primjenjuju se, *mutatis mutandis*, i na privremeni pritvor osoba u skladu s ovim pravilom, s tim da i dalje vrijedi stav (D).

Pravilo 41

Čuvanje informacija

Ukoliko odredbama pravila 81 nije drugačije predviđeno, tužilac je odgovoran za čuvanje, pohranjivanje i osiguranje informacija i fizičkih predmeta pribavljenih u toku istraga do njihovog formalnog uvrštenja u dokaze.

Pravilo 42

Prava osumnjičenog za vrijeme istrage

- (A) Osumnjičeni kojeg tužilac bude ispitivao ima sljedeća prava, o kojima tužilac mora da ga obavijesti prije ispitivanja na jeziku koji osumnjičeni razumije:
- (i) pravo na branioca po vlastitom izboru ili na besplatnu pravnu pomoć koja će mu biti dodijeljena ako nema materijalnih sredstava da je sam plati;
 - (ii) pravo na besplatnu pomoć prevodioca ako ne razumije niti govori jezik na kojem se vrši ispitivanje; i
 - (iii) pravo na šutnju i pravo da bude upozoren da će svaka izjava koju bude dao biti zabilježena i da može biti korištena kao dokaz.
- (B) Ispitivanje osumnjičenog ne vodi se bez prisustva branioca, osim u slučaju da se osumnjičeni dobrovoljno odrekao prava na branioca. Ako se osumnjičeni odrekao tog prava, a kasnije ipak izrazi želju da ima branioca, ispitivanje se odmah prekida i nastavlja se tek kada osumnjičeni angažuje branioca ili kad mu se on dodijeli.

Pravilo 43

Snimanje ispitivanja osumnjičenog

Kad god tužilac ispituje osumnjičenog, to se ispitivanje snima audio ili video tehnikom, u skladu sa sljedećom procedurom:

- (i) osumnjičeni će na jeziku koji razumije biti obaviješten da se ispitivanje snima audio ili video tehnikom;
- (ii) u slučaju prekida u ispitivanju, ta činjenica, kao i vrijeme kad je do prekida došlo, zabilježiće se prije prekida audio ili video snimanja, a zabilježiće se i vrijeme kada je ispitivanje nastavljeno;
- (iii) po završetku ispitivanja, osumnjičenom će se dati prilika da razjasni sve što je rekao i da doda šta god želi i zabilježiće se vrijeme kada je ispitivanje završeno;
- (iv) kopija snimljene trake ili, ako je korišteno više uređaja za snimanje, jedna od originalnih snimljenih traka dostaviće se osumnjičenom;
- (v) nakon što je, ako je to potrebno, napravljena jedna kopija snimljene trake, originalna snimljena traka ili jedna od originalnih traka biće zapečaćena u prisustvu osumnjičenog, uz potpis tužioca i osumnjičenog; i
- (vi) ako osumnjičeni postane optuženi, izradiće se transkript trake.

Drugo poglavlje: Branioci

Pravilo 44

Imenovanje, kvalifikacije i dužnosti branioca

- (A) Branilac koga angažuje osumnjičeni ili optuženi dostaviće što je moguće prije svoju punomoć sekretaru. Osim u slučajevima gdje je vijeće donijelo odluku po pravilu 46 ili 77, smatraće se da je branilac kvalifikovan da zastupa osumnjičenog ili optuženog ako se sekretar uvjerio:
- (i) da on ili ona ima dozvolu za advokatsku praksu u nekoj državi ili je profesor prava na univerzitetu;
 - (ii) da pismeno i usmeno dobro vlada jednim od dva službena jezika Suda, osim ako sekretar ocijeni da je u interesu pravde da se od ovog kriterija odustane, kako je predviđeno u stavu (B);
 - (iii) da ima uredno članstvo u udruženju branilaca koji postupaju pred Međunarodnim sudom priznatom od strane sekretara Suda;
 - (iv) da nije proglašen krivim ili da mu nije izrečena neka druga disciplinska mjera u relevantnom disciplinskom postupku protiv njega pred domaćim ili međunarodnim forumom, uključujući postupak na osnovu Profesionalnog kodeksa branilaca koji postupaju pred Međunarodnim sudom, osim ako sekretar ocijeni da bi u datim okolnostima opoziv dotičnog branioca bio nesrazmjerna mjera;
 - (v) da nije proglašen krivim u relevantnom krivičnom postupku;
 - (vi) da se u obavljanju svog poziva ili na drugi način nije odao ponašanju koje je nečasno ili koje može na drugi način diskreditovati branioca, koje nanosi štetu provođenju pravde ili može narušiti povjerenje javnosti u Međunarodni sud ili u provođenje pravde ili koje na drugi način narušava ugled Međunarodnog suda; i
 - (vii) da u vezi sa svojim kvalifikacijama i podobnošću za vršenje dužnosti branioca nije dao lažne podatke ili podatke koji daju netačnu sliku, odnosno da nije zatajio relevantne podatke.

- (B) Na zahtjev osumnjičenog ili optuženog i kad je to u interesu pravde, sekretar može potvrditi branioca koji ne govori nijedan od dva radna jezika Suda, ali govori maternji jezik osumnjičenog ili optuženog. Sekretar može odrediti uslove koje smatra primjerenim, uključujući zahtjev da branilac ili optuženi preuzmu na sebe sve troškove pismenog i usmenog prevođenja koje obično ne snosi Međunarodni sud, i da se branilac obaveže da neće tražiti da se produže rokovi zbog činjenice da ne govori nijedan od službenih jezika. Osumnjičeni ili optuženi može zatražiti da predsjednik Suda preispita odluku sekretara.
- (C) U vršenju svojih dužnosti branioci su dužni da poštuju odgovarajuće odredbe Statuta, Pravilnika, Pravilnika o pritvoru i svih drugih pravila ili propisa koje je donio Međunarodni sud, Sporazuma sa zemljom-domaćinom, Profesionalnog kodeksa branilaca koji postupaju pred Međunarodnim sudom, da poštuju pravila i etiku svoje profesije, kao i relevantne odredbe Uputstva o dodjeljivanju branioca koje usvaja sekretar, a odobravaju stalne sudije.
- (D) Kao pomoć predsjedniku i sekretaru u svim pitanjima vezanim za branioce osniva se Savjetodavni odbor. Članovi odbora biraju se među predstavnicima strukovnih udruženja i braniocima koji postupaju pred Međunarodnim sudom. Oni moraju imati priznato profesionalno pravno iskustvo. Sastav Savjetodavnog odbora mora odražavati različite pravne sisteme. Strukturu i djelokrug Savjetodavnog odbora određuje sekretar Uputstvom.

Pravilo 45

Dodjeljivanje branioca po službenoj dužnosti

- (A) Kad god to zahtijevaju interesi pravde, osumnjičenima i optuženima koji nemaju sredstava da plate branioca, dodijeliće se branilac po službenoj dužnosti. Dodjela branioca po službenoj dužnosti obavlja se u skladu s postupkom ustanovljenim u Uputstvu koje donosi sekretar, a odobravaju stalne sudije.
- (B) U tu svrhu, sekretar vodi spisak advokata koji:

- (i) ispunjavaju sve uslove iz pravila 44, mada sekretar može odustati od uslova vladanja jezikom iz pravila 44(A)(ii) kako je predviđeno Uputstvom;
 - (ii) posjeduju dokaze stručnosti u oblasti krivičnog prava i/ili međunarodnog krivičnog prava/međunarodnog humanitarnog prava/međunarodnog prava ljudskih prava;
 - (iii) posjeduju najmanje sedam godina relevantnog iskustva u oblasti krivičnog prava kao sudije, zastupnici optužbe ili odbrane, ili u nekom drugom svojstvu;
 - (iv) su izjavili da su na raspolaganju i da prihvataju da ih Sud, pod uslovima definisanim u Uputstvu, dodijeli bilo kojoj osobi pritvorenoj po ovlaštenju Suda koja nema sredstava da plati branioca.
- (C) Sekretar će voditi poseban spisak advokata koji su se, osim što ispunjavaju potrebne uslove definisane u stavu (B), stavili na raspolaganje kao "dežurni branioci" koji se po službenoj dužnosti mogu dodijeliti optuženima za potrebe prvog stupanja pred sud, shodno pravilu 62.
- (D) Kriterije za plaćanje usluga branilaca po službenoj dužnosti utvrđuje sekretar, u konsultaciji sa stalnim sudijama.
- (E) Vijeće može, na molbu sekretara, izdati nalog za povrat troškova branioca osobi kojoj je dodijeljen branilac po službenoj dužnosti, a za koju se naknadno utvrdi da joj ne nedostaju sredstva da plati branioca.
- (F) Osumnjičeni ili optuženi koji odluči da se sam brani o tome odmah pismeno obavještava sekretara.

Pravilo 45bis
Pritvorene osobe

Pravila 44 i 45 primjenjuju se na svaku osobu pritvorenu po ovlaštenju Međunarodnog suda.

Pravilo 45ter
Dodjeljivanje branioca po službenoj dužnosti u interesu pravde

Pretno vijeće može, ako odluči da je to u interesu pravde, uputiti sekretara da imenuje branioca koji će zastupati interese optuženog.

Pravilo 46
Nedozvoljeno ponašanje branioca

- (A) Ako sudija ili vijeće utvrdi da je ponašanje branioca nedolično, uvredljivo ili da na drugi način ometa uredno odvijanje postupka, odnosno da branilac zanemaruje službenu dužnost ili na drugi način ne ispunjava norme stručnosti i etičnosti u obavljanju svojih dužnosti, nakon što mu je izdalo dužnu opomenu, vijeće može:
- (i) uskratiti tom braniocu pravo obraćanja sudu; i/ili
 - (ii) nakon što je braniocu dalo priliku da se obrati Vijeću, riješiti da on više ne ispunjava uslove za zastupanje osumnjičenog ili optuženog pred Međunarodnim sudom, u skladu sa pravilom 44 i 45.
- (B) Sudija ili vijeće takođe mogu, uz odobrenje predsjednika, o nedozvoljenom ponašanju branioca obavijestiti strukovno udruženje nadležno za profesionalnu etiku advokata u državi u kojoj je on ovlašten da vrši praksu ili, ako se radi o univerzitetskom profesoru prava koji se inače ne bavi advokatskom praksom, mogu obavijestiti upravno tijelo univerziteta na kome on radi.
- (C) Sekretar, pod nadzorom predsjednika, objavljuje Profesionalni kodeks branilaca i prati njegovu primjenu.

PETI DIO
PRETPRETRESNI POSTUPAK

Prvo poglavlje: Optužnice

Pravilo 47

Podizanje optužnice od strane tužioca

- (A) Optužnicu podignutu u skladu sa sljedećim postupkom pregleda sudija koji je određen u tu svrhu u skladu sa pravilom 28.
- (B) Ako se tokom istrage tužilac uvjeri da postoji dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je osumnjičeni počinio krivično djelo koje je u nadležnosti Suda, on sastavlja i sekretaru upućuje optužnicu s popratnim materijalom, koju treba da potvrdi jedan od sudija.
- (C) U optužnici se navode ime i ostali podaci o osumnjičenom i sažet prikaz činjenica iz predmeta, kao i krivičnog djela za koje se osumnjičeni tereti.
- (D) Sekretar upućuje optužnicu i popratni materijal za to određenom sudiji, koji tužioca obavještava o datumu određenom za potvrdu optužnice.
- (E) Sudija koji potvrđuje optužnicu proučava svaku od tačaka optužnice i sav popratni materijal koji mu je na uvid dao tužilac kako bi utvrdio, primjenjujući pri tom norme sadržane u članu 19, stavu 1 Statuta, da li postoje osnove za pokretanje postupka protiv osumnjičenog.
- (F) Sudija koji pregledava optužnicu može da:
 - (i) zatraži od tužioca da predoči dodatne materijale za neku ili za sve tačke optužnice ili da preduzme sve dalje mjere koje se čine odgovarajućim;

- (ii) potvrdi sve tačke;
 - (iii) odbaci sve tačke;
 - (iv) odgodi pregled optužnice kako bi tužiocu dao priliku da izmijeni optužnicu.
- (G) Sekretar čuva onakvu optužnicu kakvu je potvrdio sudija i izrađuje ovjerene kopije s pečatom Međunarodnog suda. Ako optuženi ne razumije nijedan od službenih jezika suda, a ako je sekretar upoznat s tim koji on jezik razumije, izradiće se i prijevod optužnice na taj jezik, koji onda sačinjava sastavni dio svake ovjerene kopije optužnice.
- (H) Nakon potvrde nekih ili svih tačaka optužnice,
- (i) sudija može izdati nalog za hapšenje, u skladu sa pravilom 55(A), kao i bilo koji drugi nalog, u skladu sa članom 19 Statuta;
 - (ii) osumnjičeni stiče status optuženog.
- (I) Odbacivanje neke tačke optužnice ne sprečava tužioca da, ukoliko priloži dodatne dokaze, naknadno podigne izmijenjenu i dopunjenu optužnicu utemeljenu na djelima na kojima se zasnivala odbačena tačka.

Pravilo 48

Suoptuženi

Protiv osoba optuženih za ista ili različita krivična djela počinjena tokom iste transakcije može da se podigne jedna optužnica i može im se zajedno suditi.

Pravilo 49

Spajanje optužbi

Jedna optužnica može da obuhvata dva ili više krivičnih djela ako niz djela koja su počinjena zajedno tvore jednu transakciju i ako je ta krivična djela počinio isti optuženi.

Pravilo 50

Izmjene optužnice

- (A) (i) Tužilac može izmijeniti optužnicu:
- (a) u bilo kom trenutku prije njene potvrde, bez odobrenja;
 - (b) između potvrde optužnice i dodjeljivanja predmeta pretresnom vijeću, uz odobrenje sudije koji je potvrdio optužnicu ili sudije kojeg odredi predsjednik; i
 - (c) kada se predmet dodijeli pretresnom vijeću, uz odobrenje tog pretresnog vijeća ili sudije tog pretresnog vijeća, nakon što se saslušaju strane.
- (ii) Nezavisno od bilo kakvih drugih faktora relevantnih za korištenje diskrecionih ovlaštenja, odobrenje da se izmijeni optužnica izdaje se samo onda kada se pretresno vijeće ili sudija uvjere da postoji dokazni materijal u prilog odobravanju predloženih izmjena koji zadovoljava kriterije iz člana 19, stav 1, Statuta.
- (iii) Nakon što se izda odobrenje za mijenjanje optužnice, tako izmijenjenu optužnicu nije potrebno podnositi na potvrđivanje.
- (iv) Pravila 47(G) i 53bis primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na izmijenjenu optužnicu.

- (B) Ako izmijenjena optužnica sadrži nove optužbe, a optuženi je već stupio pred sudiju ili pretresno vijeće u skladu s pravilom 62, optuženi ponovo stupa pred sud čim to bude moguće kako bi mu se dala prilika da se izjasni o krivici po novim optužbama.
- (C) Optuženom se daje rok od dodatnih trideset dana da uloži preliminarne podneske na osnovu pravila 72 u vezi s novim optužbama, a datum početka suđenja po potrebi može se odgoditi kako bi se osiguralo dovoljno vremena za pripremu odbrane.

Pravilo 51 Povlačenje optužnice

- (A) Tužilac može povući optužnicu:
 - (i) prije nego što je potvrđena, u bilo kom trenutku bez posebnog odobrenja;
 - (ii) nakon što je optužnica potvrđena, a prije nego što je predmet dodijeljen pretresnom vijeću, uz odobrenje sudije koji je potvrdio optužnicu ili sudije kog imenuje predsjednik; i
 - (iii) nakon što je predmet dodijeljen pretresnom vijeću, podnošenjem zahtjeva tom pretresnom vijeću u skladu sa pravilom 73.
- (B) O povlačenju optužnice odmah moraju da se obavijeste osumnjičeni ili optuženi i branilac osumnjičenog ili optuženog.

Pravilo 52 Javni karakter optužnice

Ako nije drugačije određeno u skladu s pravilom 53, optužnica se, nakon što je potvrdi sudija ili pretresno vijeće, daje na uvid javnosti.

Pravilo 53

Neobjelodanjivanje

- (A) U izuzetnim okolnostima sudija ili pretresno vijeće mogu u interesu pravde naložiti da se bilo koji dokument ili informacija do daljnjeg ne objelodanjuje javnosti.
- (B) Pri potvrđivanju optužnice, sudija može, nakon što se posavjetovao s tužiocem, naložiti da se optužnica ne objelodanjuje dok ne bude uručena optuženom, odnosno svim optuženima u slučaju da se radi o više osoba optuženih u zajedničkoj optužnici.
- (C) Sudija ili pretresno vijeće mogu, nakon što se posavjetuju s tužiocem, takođe naložiti da se ne objelodanjuje optužnica, ili dio optužnice, ili bilo koji dokument ili informacija u cijelosti, ili samo neki njihov dio, ako su se uvjerali da je izdavanje takvog naloga potrebno da bi se ispunile odredbe nekog od pravila, ili da bi se zaštitile povjerljive informacije do kojih je došao tužilac, ili ako je to na bilo koji drugi način u interesu pravde.
- (D) Bez obzira na stavove (A), (B) i (C), tužilac može optužnicu ili jedan njen dio objelodaniti državnim vlastima ili nekim drugim odgovarajućim vlastima ili međunarodnom tijelu kad smatra da je to potrebno kako se ne bi propustila prilika da se osigura moguće hapšenje optuženog.

Pravilo 53bis

Uručenje optužnice

- (A) Optužnica se uručuje optuženom lično u trenutku privođenja ili čim to bude izvodljivo nakon tog trenutka.
- (B) Optužnica se uručuje optuženom lično tako što mu se daje primjerak optužnice ovjeren u skladu sa pravilom 47(G).

Drugo poglavlje: Sudski nalozi

Pravilo 54

Opšte pravilo

Na zahtjev bilo koje strane ili *proprio motu*, sudija ili pretresno vijeće mogu izdavati naloge, sudske pozive, naloge *subpoena*, naloge za hapšenje i dovođenje i druge naloge koji su potrebni za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja.

Pravilo 54bis

Nalozi za dostavu dokumenata koji se upućuju državama

- (A) Strana koja na osnovu pravila 54 traži izdavanje naloga kojim se nekoj državi nalaže da dostavi dokumente ili informacije mora to pismeno zatražiti od nadležnog sudije ili pretresnog vijeća i mora:
- (i) definisati u mjeri u kojoj je to moguće dokumente i informacije na koje se zahtjev odnosi;
 - (ii) navesti na koji način su oni relevantni za neko pitanje pokrenuto pred sudijom ili pretresnim vijećem i potrebni za pravično presuđivanje o toj stvari; i
 - (iii) objasniti koje je korake podnosilac zahtjeva preduzeo kako bi osigurao pomoć te države.
- (B) Sudija ili pretresno vijeće mogu *in limine* odbaciti zahtjev iz stava (A) ako se uvjere da:
- (i) dokumenti ili informacije nisu relevantni ni za jedno pitanje pokrenuto u postupku pred njima ili nisu potrebni za pravično presuđivanje ni o jednom takvom pitanju; ili

- (ii) podnosilac zahtjeva nije preduzeo razumne korake da od države pribavi te dokumente ili informacije.
- (C) (i) Odluka sudije ili pretresnog vijeća iz stava (B) ili (E) podliježe:
 - (a) preispitivanju u skladu sa pravilom 108*bis*; ili
 - (b) žalbi,
- (ii) Žalbe iz stava (i) podnose se u roku od sedam dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, taj rok počinje teći od dana izricanja usmene odluke, osim:
 - (a) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
 - (b) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.
- (D) (i) Osim u slučajevima gdje je donesena odluka na osnovu stava (B) ili stava (E), državi koje se to tiče mora biti dostavljena obavijest o zahtjevu, a najmanje petnaest dana unaprijed i obavijest o pretresu o tom zahtjevu na kojem će ta država imati priliku da se izjasni.
- (ii) Samo strana koja je podnijela zahtjev i dotična država imaju pravo da se izjasne, osim ako sudija ili pretresno vijeće odluče drugačije.
- (E) Ukoliko, nakon što razmotre sve okolnosti, sudija ili pretresno vijeće imaju valjan razlog da izdaju nalog iz ovog pravila a da državu koje se to tiče ne obavijeste ili joj ne daju priliku da se izjasni u smislu stava (D), oni mogu to da učine i tada se na takav nalog primjenjuju sljedeće odredbe:
 - (i) nalog se mora uručiti državi koje se to tiče;

- (ii) osim u slučaju iz alineje (iv), nalog stupa na snagu petnaest dana poslije uručenja;
 - (iii) država može u roku od petnaest dana poslije uručenja naloga najaviti sudiji ili pretresnom vijeću da traži da se nalog poništi zbog toga što bi objelodanjivanje štetilo interesima nacionalne bezbjednosti. Na takvu najavu primjenjuje se stav (F), jednako kao i na najavu o prigovoru;
 - (iv) u slučaju najave zahtjeva iz alineje (iii) izvršenje naloga se odgađa do donošenja odluke o tom zahtjevu;
 - (v) stavovi (F) i (G) primjenjuju se na rješavanje o zahtjevu iz alineje (iii), kao i na rješavanje o zahtjevu o kom se daje obavijest u skladu sa stavom (D);
 - (vi) država i strana koja je zatražila izdavanje naloga imaće priliku da se izjasne na pretresu o zahtjevu podnesenom u skladu sa stavom E(iii) ovog pravila, uz eventualnu primjenu posebnih mjera izrečenih na osnovu zahtjeva iz stavova (F) ili (G).
- (F) Ako država ulaže prigovor na osnovu stava (D) s obrazloženjem da bi objelodanjivanje naškodilo interesima njene nacionalne bezbjednosti, ona mora podnijeti najavu o prigovoru najkasnije pet dana prije dana određenog za pretres i navesti osnove za prigovor. U svojoj najavi prigovora država:
- (i) mora navesti u mjeri u kojoj je to moguće osnovu po kojoj tvrdi da će interesi njene nacionalne bezbjednosti biti ugroženi; i
 - (ii) može od sudije ili pretresnog vijeća zatražiti da se za pretres o prigovoru odrede odgovarajuće zaštitne mjere, uključujući konkretno:
 - (a) održavanje pretresa o prigovoru *in camera* i *ex parte*;

- (b) odobrenje da se dokumenti podnesu u redigovanom obliku, popraćeni izjavom višeg državnog funkcionera pod zakletvom, u kojoj se objašnjavaju razlozi redigovanja;
 - (c) izdavanje naloga da se ne radi transkript pretresa i da se dokumenti koji Međunarodnom sudu neće više biti potrebni vrate direktno državi, a da se ne zavode u Sekretarijatu i ne zadržavaju na neki drugi način.
- (G) U vezi s procedurom iz stava (F) gore, sudija ili pretresno vijeće mogu odrediti sljedeće zaštitne mjere za pretres o prigovoru:
- (i) da se odredi samo jedan sudija iz vijeća koji će pregledati dokumente i saslušati argumente; i/ili
 - (ii) da se državi dozvoli da za taj pretres obezbijedi svoje simultane prevodioce i svoje prijevode osjetljivih dokumenata.
- (H) Odbijanje zahtjeva podnesenog u skladu s ovim pravilom ne sprečava podnosioca zahtjeva da kasnije podnese novi zahtjev u vezi s istim dokumentima ili informacijama ukoliko iskrsnu nove okolnosti.
- (I) Nalogom donesenim na osnovu ovog pravila može se odrediti da država dostavi dokumente ili informacije o kojima je riječ na način koji omogućava zaštitu njenih interesa, što može uključivati aranžmane opisane u stavovima (F)(ii) ili (G).

Pravilo 55

Izvršavanje naloga za hapšenje

- (A) Nalog za hapšenje potpisuje jedan od stalnih sudija. Nalog za hapšenje obuhvata nalog za neodložno dovođenje optuženog na Međunarodni sud poslije njegovog hapšenja.

- (B) Sekretar čuva original naloga za hapšenje i izrađuje njegove ovjerene kopije s pečatom Međunarodnog suda.
- (C) Uz svaku ovjerenu kopiju prilaže se kopija optužnice, ovjerena u skladu s pravilom 47(G), kao i tekst o pravima optuženog predviđenim članom 21 Statuta i, *mutatis mutandis*, pravilima 42 i 43. Ako optuženi ne razumije nijedan od službenih jezika Međunarodnog suda, a sekretaru je poznato koji jezik optuženi razumije, uz svaku ovjerenu kopiju naloga za hapšenje prilaže se i prijevod teksta o pravima optuženog na tom jeziku.
- (D) Ukoliko nalogom sudije ili vijeća nije određeno drugačije, sekretar može poslati ovjerenu kopiju naloga za hapšenje osobi ili organima vlasti na koje je nalog naslovljen, uključujući i nacionalne vlasti države na čijoj teritoriji ili pod čijom nadležnošću boravi optuženi ili mu je ondje bilo posljednje poznato boravište, ili sekretar smatra da postoji vjerovatnoća da tamo može da se nađe.
- (E) Sekretar daje uputstva osobi ili vlastima kojima se nalog šalje da se u trenutku hapšenja optuženom pročitaju optužnica i njegova prava na jeziku koji on razumije, kao i da se optuženi na tom jeziku upozori da ima pravo na šutnju i da će svaka izjava koju bude dao biti zabilježena i da može biti korištena kao dokaz.
- (F) Bez obzira na odredbe stava (E), ako se u trenutku hapšenja optuženom uruče optužnica i tekst o pravima optuženog ili njihov prijevod na jezik koji optuženi razumije i može da čita, nije ih potrebno pročitati optuženom u trenutku hapšenja.
- (G) Kada nalog za hapšenje koji je izdao Međunarodni sud izvršavaju vlasti neke države ili odgovarajući organ vlasti ili međunarodno tijelo, pripadnik Tužilaštva može biti prisutan od trenutka hapšenja.

Pravilo 56
Saradnja država

Država kojoj je poslat nalog za hapšenje ili nalog za dovođenje svjedoka postupiće bez odgađanja i sa svom dužnom revnošću kako bi osigurala uredno i djelotvorno izvršenje tog naloga, u skladu sa članom 29 Statuta.

Pravilo 57
Postupak poslije hapšenja

Poslije hapšenja, dotična država će optuženog pritvoriti i smjesta o tome obavijestiti sekretara. Dovođenje optuženog u sjedište Međunarodnog suda zajednički organizuju vlasti dotične države, vlasti zemlje-domaćina i sekretar.

Pravilo 58
Nacionalne odredbe o izručenju

Obaveze sadržane u članu 29 Statuta imaju prevagu nad svim pravnim preprekama predaji ili dovođenju optuženog ili svjedoka na Međunarodni sud koje postoje u nacionalnom zakonodavstvu ili međunarodnim ugovorima o izručenju koje je potpisala dotična država.

Pravilo 59
Neizvršenje naloga za hapšenje ili dovođenje

- (A) U slučaju da država kojoj je dostavljen nalog za hapšenje ili dovođenje nije u mogućnosti da izvrši taj nalog, o tome mora odmah obavijestiti sekretara i navesti razloge za to.
- (B) Ako u razumnom roku nakon što je državi dostavljen nalog za hapšenje ili dovođenje ne bude podnesen izvještaj o preduzetim mjerama, smatraće se da država nije izvršila

nalog za hapšenje ili dovođenje i Sud, putem predsjednika, može o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti.

Pravilo 59bis

Dostava naloga za hapšenje

- (A) Bez obzira na pravila 55 do 59, na osnovu naloga stalnog sudije, sekretar dostavlja odgovarajućim vlastima, međunarodnom tijelu ili tužiocu jedan primjerak naloga za hapšenje optuženog, pod uslovima koje odredi sudija, zajedno s nalogom za neodložno dovođenje optuženog na Sud, u slučaju da ga uhapsu te vlasti, međunarodno tijelo ili tužilac.
- (B) Prilikom hapšenja, optuženi se odmah obavještava na jeziku koji razumije o optužbama protiv njega, kao i o tome da će biti prebačen na Međunarodni sud. Poslije dovođenja pročit će mu se optužnica i prava optuženog na jeziku koji razumije i biće na tom jeziku upozoren na svoja prava.
- (C) Bez obzira na stav (B), optužnica i tekst o pravima optuženog ne moraju da se pročitaju optuženom ako mu se uruče ti dokumenti ili njihov prijevod na jezik koji on razumije i može da čita.

Pravilo 60

Oglašavanje optužnice

Na zahtjev tužioca, sekretar će nacionalnim vlastima države ili država dostaviti tekst oglasa za objavljivanje u novinama ili emitovanje na radiju i televiziji, kojim se obznanjuje postojanje optužnice, a optuženi se poziva da se preda Međunarodnom sudu, dok se osobe koje raspolažu informacijama o boravištu optuženog pozivaju da o tome obavijeste Međunarodni sud.

Pravilo 61

Postupak u slučaju neizvršenja naloga

(A) Ako nalog za hapšenje ne bude izvršen u razumnom roku, a optužnica zbog toga ne bude uručena lično optuženom, sudija koji je potvrdio optužnicu pozvaće tužioca da ga izvjesti o mjerama koje je preduzeo. Kada se sudija uvjeri:

- (i) da su sekretar i tužilac preduzeli sve razumne mjere kako bi osigurali hapšenje optuženog, uključujući i obraćanje nadležnim vlastima države na čijoj teritoriji ili pod čijom nadležnošću ili kontrolom osoba kojoj treba uručiti optužnicu boravi ili joj je ondje bilo posljednje poznato boravište; i
- (ii) ako mjesto boravka optuženog nije poznato, da su sekretar i tužilac preduzeli sve razumne mjere kako bi utvrdili gdje se on nalazi, kao i to da su zatražili da se objavi oglas u skladu s pravilom 60,

sudija će tada izdati nalog da tužilac podnese optužnicu pretresnom vijeću čiji je on član.

(B) Po prijemu tog naloga, tužilac podnosi optužnicu pretresnom vijeću na javnom pretresu, zajedno sa svim dokazima koje je pred sobom imao sudija koji je prvobitno potvrdio optužnicu. Tužilac takođe može pred pretresno vijeće pozvati i ispitati bilo kog svjedoka čiji je iskaz bio podnesen sudiji koji je potvrdio optužnicu. Osim toga, pretresno vijeće može zatražiti od tužioca da pozove i druge svjedoke čiji su iskazi bili podneseni sudiji koji je potvrdio optužnicu.

(C) Ako pretresno vijeće na temelju tih dokaza, kao i svih dodatnih dokaza koje tužilac izvede, zaključi da postoje razumne osnove za sumnju da je optuženi počinio sva ili neka krivična djela za koja se tereti u optužnici, ono će izdati odluku u tom smislu. Pretresno vijeće će zatražiti da tužilac pročita relevantne dijelove optužnice, kao i da navede šta je sve učinio u pokušaju da optužnicu uruči u skladu sa stavom (A) gore.

- (D) Pretresno vijeće će takođe izdati međunarodni nalog za hapšenje optuženog, koji se upućuje svim državama. Na zahtjev tužioca ili *proprio motu*, saslušavši tužioca, pretresno vijeće može nekoj državi ili državama naložiti da preduzmu privremene mjere u cilju zamrzavanja sredstava optuženog, s tim da to ne ide na štetu trećih lica.
- (E) Ako tužilac uvjeri pretresno vijeće da je činjenica da optužnica nije lično uručena optuženom dijelom ili u potpunosti posljedica toga što neka država nije ispunila obavezu saradnje u skladu sa članom 29 Statuta ili je odbila da to učini, pretresno vijeće će to potvrditi. Nakon savjetovanja s predsjedavajućim sudijama pretresnih vijeća, predsjednik će o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti na način koji smatra pogodnim.

Treće poglavlje: Preliminarni postupak

Pravilo 62

Prvo stupanje optuženog pred sud

- (A) Nakon što se optuženi dovede u sjedište Suda, predsjednik će njegov predmet odmah dodijeliti jednom od pretresnih vijeća. Optuženi će bez odlaganja biti doveden pred pretresno vijeće ili sudiju tog pretresnog vijeća, gdje će biti formalno optužen. Pretresno vijeće ili sudija će:
- (i) uvjeriti se da je poštovano pravo optuženog na branioca;
 - (ii) pročitati ili naložiti da se optuženom pročita optužnica na jeziku koji razumije i uvjeriti se da je optuženi razumio optužnicu;
 - (iii) obavijestiti optuženog da će, u roku od 30 dana od prvog stupanja pred sud, biti pozvan da se izjasni da li je ili nije kriv po svakoj od tačaka optužnice, ali da se, ukoliko optuženi to zatraži, odmah može izjasniti da li je ili nije kriv po jednoj ili više tačaka optužnice;
 - (iv) ukoliko se optuženi ne izjasni o krivici ni na prvom ni na ponovnim stupanjima pred sud, u njegovo ime navesti da se izjašnjava da nije kriv;
 - (v) u slučaju da se optuženi izjasni da nije kriv, uputiti sekretara da odredi datum početka suđenja;
 - (vi) u slučaju da se optuženi izjasni da je kriv:
 - (a) pred pretresnim vijećem, postupiti u skladu s pravilom 62*bis*;
 - (b) pred sudijom, uputiti njegovu izjavu o krivici pretresnom vijeću kako bi ono moglo postupiti u skladu s pravilom 62*bis*;
 - (vii) uputiti sekretara da po potrebi odredi ostale datume.

- (B) Sekretar može, kada je to u interesu pravde, dodijeliti jednog od dežurnih branilaca predviđenih pravilom 45(C) da na prvom stupanju pred sud zastupa optuženog. Na takva naimenovanja primjenjuju se relevantne odredbe Uputstva na koje se poziva pravilo 45(A).
- (C) U roku od 30 dana od prvog stupanja pred Sud, ako optuženi još nije angažovao stalnog branioca ili ako još nije pismeno obavijestio o svojoj namjeri da se lično brani u skladu s pravilom 45(F), stalnog branioca će imenovati sekretar Suda. Ukoliko sekretar Suda ne bude u mogućnosti da u okviru navedenog roka imenuje stalnog branioca, zatražiće od pretresnog vijeća produženje roka.

Pravilo 62bis

Potvrдно izjašnjavanje o krivici

Ako se optuženi izjasni da je kriv u skladu s pravilom 62(vi) ili zatraži da se njegova izjava o krivici izmijeni u potvrdnu, a pretresno vijeće se uvjeri:

- (i) da je potvrdnu izjavu o krivici dao dobrovoljno;
- (ii) da je potvrdnu izjavu o krivici dao raspoložuci potrebnim informacijama;
- (iii) da potvrdna izjava o krivici nije dvosmislena; i
- (iv) da postoje dovoljne činjenične osnove za postojanje krivičnog djela i učestvovanje optuženog u njemu, bilo na osnovu nezavisnih indicija, bilo na osnovu toga što ne postoji nikakvo bitno neslaganje između strana u pogledu predmetnih činjenica,

pretresno vijeće može proglasiti optuženog krivim i uputiti sekretara da odredi datum za pretres pred izricanje kazne.

Pravilo 62ter

Postupak za sporazum o izjašnjanju o krivici

- (A) Tužilac i odbrana mogu se sporazumjeti da će, nakon što se optuženi potvrdno izjasni o krivici po optužnici ili po jednoj ili više tačaka optužnice, tužilac pred pretresnim vijećem postupiti na sljedeći način ili načine:
- (i) zatražiti da se optužnica shodno tome izmijeni;
 - (ii) iznijeti stav da je primjerena neka konkretna kazna ili raspon kazne;
 - (iii) ne usprotiviti se zahtjevu optuženog za izricanje konkretne kazne ili raspona kazne.
- (B) Pretresno vijeće ne obavezuje nijedan od sporazuma navedenih u stavu (A).
- (C) Ako strane postignu sporazum o izjašnjanju o krivici, pretresno vijeće će zatražiti da se taj sporazum objavi na otvorenoj sjednici ili, ako mu je iznesen valjan razlog, na zatvorenoj sjednici, u trenutku kada se optuženi potvrdno izjasni o krivici u skladu sa pravilom 62(vi) ili kad zatraži da svoje izjašnjanje promijeni u potvrdno.

Pravilo 63

Ispitivanje optuženog

- (A) Tužilac neće ispitivati optuženog, uključujući i ispitivanje poslije prvog stupanja pred sud, bez prisustva njegovog branioca osim ako je optuženi dobrovoljno i izričito pristao na to da se ispitivanje vrši bez prisustva branioca. Ako optuženi naknadno izrazi želju da branilac bude prisutan, ispitivanje se odmah nakon toga prekida i nastavlja tek kad branilac optuženog bude prisutan.

- (B) Ispitivanje, uključujući i odricanje od prava na branioca, snima se audio ili video tehnikom, u skladu s postupkom navedenim u pravilu 43. Tužilac na početku ispitivanja upozorava optuženog u skladu s pravilom 42(A)(iii).

Pravilo 64

Pritvor

Poslije dovođenja u sjedište Međunarodnog suda, optuženi će biti zadržan u pritvoru u objektima koje će obezbijediti zemlja-domaćin ili neka druga zemlja. U izuzetnim okolnostima, optuženi može biti zadržan u objektima i izvan zemlje-domaćina. Predsjednik Suda može na zahtjev jedne od strana zatražiti promjenu uslova pritvora za optuženog.

Pravilo 65

Privremeno puštanje na slobodu

- (A) Nakon što je pritvoren, optuženi može biti pušten na slobodu samo na osnovu naloga vijeća.
- (B) Pretresno vijeće može izdati nalog za puštanje na slobodu samo nakon što zemlji-domaćinu i državi u koju optuženi traži da bude pušten da priliku da se izjasne i samo ako se uvjerilo da će se optuženi pojaviti na suđenju i da, u slučaju puštanja na slobodu, neće predstavljati opasnost ni za jednu žrtvu, svjedoka ni bilo koju drugu osobu.
- (C) Za puštanje optuženog na slobodu pretresno vijeće može odrediti bilo koje uslove koje smatra primjerenim, uključujući polaganje kaucije i poštovanje uslova potrebnih da bi se osiguralo prisustvo optuženog na suđenju i zaštita drugih osoba.
- (D) Na svaku odluku koju na osnovu ovog pravila donese pretresno vijeće može se uložiti žalba. Osim u slučaju iz stava (F), žalbe se podnose u roku od sedam dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, žalba se podnosi u roku od sedam dana od dana izricanja usmene odluke, osim:

- (i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
 - (ii) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.
- (E) Tužilac može da zatraži odgodu izvršenja odluke pretresnog vijeća o puštanju optuženog na osnovu toga što namjerava uložiti žalbu na odluku, a taj zahtjev mora podnijeti u trenutku kad podnosi svoj odgovor na prvi zahtjev optuženog za privremeno puštanje na slobodu.
- (F) Ako pretresno vijeće naloži odgodu izvršenja svoje odluke o puštanju optuženog, tužilac mora podnijeti žalbu najkasnije jedan dan poslije donošenja te odluke.
- (G) Ako pretresno vijeće naloži odgodu izvršenja svoje odluke o puštanju optuženog do rješavanja žalbe tužioca, optuženi neće biti pušten:
- (i) dok ne istekne rok za podnošenje žalbe od strane tužioca, a takva žalba ne bude podnesena; ili
 - (ii) dok Žalbena vijeće ne odbije žalbu; ili
 - (iii) dok Žalbena vijeće ne naloži drugačije.
- (H) Po potrebi, pretresno vijeće može izdati nalog za hapšenje kako bi se osiguralo prisustvo optuženog koji je pušten ili se iz bilo kojeg drugog razloga nalazi na slobodi. *Mutatis mutandis*, primjenjuju se Odredbe Drugog poglavlja Petog dijela.
- (I) Ne zadirući u odredbe pravila 107, Žalbena vijeće može odobriti privremeno puštanje na slobodu osuđenih osoba dok čekaju žalbeni postupak ili na neko određeno vrijeme ukoliko se uvjerilo:

- (i) da će se žalilac, ako bude pušten, pojaviti na žalbenom pretresu, odnosno da će se predati u pritvor po isteku određenog roka;
- (ii) da žalilac, ako bude pušten, neće predstavljati opasnost ni za jednu žrtvu, svjedoka ni bilo koju drugu osobu, i
- (iii) da postoje posebne okolnosti koje opravdavaju takvo puštanje.

Mutatis mutandis, primjenjuju se odredbe stavova (C) i (H).

Pravilo 65bis **Statusne konferencije**

- (A) Pretresno vijeće ili sudija pretresnog vijeća moraju sazvati statusnu konferenciju u roku od sto dvadeset dana od prvog stupanja optuženog pred Sud, a poslije u razmacima od najviše sto dvadeset dana od posljednje statusne konferencije:
 - (i) da bi se organizovale konsultacije među stranama kako bi se osigurala ekspeditivna priprema suđenja;
 - (ii) da bi se ustanovilo stanje u predmetu i optuženom omogućilo da pokrene pitanja u vezi sa predmetom, uključujući i duševno i fizičko stanje optuženog.
- (B) Žalbeno vijeće ili sudija žalbenog vijeća moraju sazvati statusnu konferenciju u roku od sto dvadeset dana od podnošenja najave žalbe i u razmacima od najviše sto dvadeset dana od posljednje statusne konferencije kako bi se svakoj osobi koja se nalazi u pritvoru dok traje žalbeni postupak omogućilo da pokrene pitanja u vezi sa žalbom, uključujući i duševno i fizičko stanje te osobe.
- (C) Uz pismeni pristanak optuženog dat nakon što se posavjetovao sa svojim braniocem, statusna konferencija prema odredbama ovog pravila može se održati:

- (i) u prisustvu optuženog, s tim da njegov branilac učestvuje putem tele-konferencije ili video-konferencije; ili
- (ii) u kabinetu sudije bez prisustva optuženog, ali uz njegovo učešće putem tele-konferencije ako on to želi i/ili uz učešće njegovog branioca putem tele-konferencije ili video-konferencije.

Pravilo 65ter

Pretpretresni sudija

- (A) Predsjedavajući sudija pretresnog vijeća mora najkasnije sedam dana poslije prvog stupanja optuženog pred sud odrediti jednog od sudija tog vijeća za sudiju zaduženog za pretpretresni postupak (u daljnjem tekstu: "pretpretresni sudija").
- (B) Po ovlaštenju i pod nadzorom pretresnog vijeća koje rješava predmet, pretpretresni sudija koordinira komunikaciju između strana tokom pretpretresne faze. Pretpretresni sudija se stara da se postupak ne odugovlači nepotrebno i preuzima sve mjere potrebne da se predmet pripremi za pravično i ekspeditivno suđenje.
- (C) Pretpretresni sudija obavlja pretpretresne funkcije navedene u pravilu 66, pravilu 67, pravilu 73bis i pravilu 73ter, kao i sve funkcije navedene u pravilu 73 ili njihov dio.
- (D)
 - (i) Pretpretresnom sudiji u obavljanju njegovih dužnosti može pomoći jedan od viših sudskih savjetnika pri vijećima.
 - (ii) Pretpretresni sudija donosi plan rada u kom se uopšteno navode obaveze iz ovog pravila koje strane moraju ispuniti i datumi do kojih te obaveze moraju biti ispunjene.
 - (iii) Radeći pod nadzorom pretpretresnog sudije, viši sudski savjetnik nadgleda provođenje plana rada i obavještava pretpretresnog sudiju o tome kako se

odvijaju razgovori između strana i sa stranama, a posebno o mogućim poteškoćama. On podnosi izvještaje pretpretresnom sudiji kad je to primjereno i bez odlaganja prenosi stranama sve primjedbe i odluke pretpretresnog sudije.

- (iv) Pretpretresni sudija nalaže stranama da se sastaju kako bi razgovarale o pitanjima u vezi s pripremom predmeta, a posebno kako bi tužilac mogao da ispuni svoje obaveze iz stavova (E)(i) do (iii) ovog pravila, a odbrana svoje obaveze iz stava (G) ovog pravila i iz pravila 73ter.
 - (v) Takvi sastanci održavaju se *inter partes* ili, na zahtjev višeg sudskog savjetnika, između višeg sudskog savjetnika i jedne ili više strana. Viši sudski savjetnik se stara da u skladu s planom rada koji je donio pretpretresni sudija budu ispunjene obaveze navedene u stavovima (E)(i) do (iii) ovog pravila i, kad za to dođe vrijeme, obaveze navedene u stavu (G) i pravilu 73ter.
 - (vi) Na sastancima koje saziva viši sudski savjetnik nije neophodno prisustvo optuženog.
 - (vii) U dužnostima iz ovog pravila predstavnik Sekretarijata može pomagati višem sudskom savjetniku, koji može zatražiti i da se radi transkript.
- (E) Nakon što se riješe svi postojeći preliminarni podnesci podneseni u roku predviđenom pravilom 72, pretpretresni sudija će, po prijemu izvještaja višeg sudskog savjetnika i u roku koji odredi pretpretresni sudija, a najmanje šest sedmica prije pretpretresne konferencije predviđene pravilom 73bis, naložiti tužiocu da podnese sljedeće:
- (i) konačnu verziju pretpretresnog podneska optužbe koji, za svaku tačku optužnice, sadrži sažetak dokaza koje optužba namjerava izvesti u vezi sa počinjenjem krivičnog djela za koje se optuženi tereti i oblik odgovornosti kome podliježe; podnesak treba da sadrži izjavu o svim pitanjima o kojima su se strane složile i o pitanjima koja se ne osporavaju, kao i izjavu o spornim činjeničnim i pravnim pitanjima;

- (ii) spisak svjedoka koje tužilac namjerava da pozove, u kom se navodi sljedeće:
 - (a) ime ili pseudonim svakog svjedoka;
 - (b) za svakog svjedoka, sažeti prikaz činjenica o kojima će svjedočiti;
 - (c) za svakog svjedoka, elementi optužnice o kojima će svjedočiti sa konkretno navedenim tačkama i relevantnim paragrafima optužnice;
 - (d) ukupan broj svjedoka, kao i, za svakog optuženog i svaku tačku optužnice pojedinačno, broj svjedoka koji će svjedočiti;
 - (e) da li će svjedok svjedočiti lično ili na osnovu pravila 92*bis* ili pravila 92*quater*, putem pismene izjave ili korištenjem transkripta svjedočenja iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom; i
 - (f) procjena vremena potrebnog za svjedočenje svakog od svjedoka i procjena ukupnog vremena izvođenja dokaza optužbe.

- (iii) spisak dokaznih predmeta koje tužilac namjerava da predloži, u kom, gdje je to moguće, treba navesti da li odbrana ima prigovora na njihovu autentičnost. Tužilac će odbrani uručiti kopije dokaznih predmeta sa tog spiska.

- (F) Nakon što tužilac dostavi dokumente pomenute u stavu (E), pretpretresni sudija će naložiti odbrani da, u roku koji odredi pretpretresni sudija a najkasnije tri sedmice prije pretpretresne konferencije, dostavi pretpretresni podnesak u kom će obraditi činjenična i pravna pitanja i koji će sadržavati pismenu izjavu u kojoj se navodi sljedeće:
 - (i) u opštim crtama, priroda odbrane optuženog;
 - (ii) pitanja iznesena u pretpretresnom podnesku tužioca koja optuženi osporava; i
 - (iii) za svako od tih pitanja razlog zbog kog ga optuženi osporava.

- (G) Nakon završetka izvođenja dokaza optužbe, a prije početka izvođenja dokaza odbrane, pretpretresni sudija će naložiti odbrani da podnese sljedeće:

- (i) spisak svjedoka koje odbrana namjerava da pozove u kom se navodi:
 - (a) ime ili pseudonim svakog svjedoka;
 - (b) za svakog svjedoka, sažeti prikaz činjenica o kojima će svjedočiti;
 - (c) za svakog svjedoka, elementi optužnice o kojima će svjedočiti;
 - (d) ukupan broj svjedoka, kao i, za svakog optuženog i svaku tačku optužnice pojedinačno, broj svjedoka koji će svjedočiti;
 - (e) da li će svjedok svjedočiti lično ili na osnovu pravila 92*bis* ili pravila 92*quater*, putem pismene izjave ili korištenjem transkripta svjedočenja iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom; i
 - (f) procjena vremena potrebnog za svjedočenje svakog od svjedoka i procjena ukupnog vremena izvođenja dokaza odbrane; i
 - (ii) spisak dokaznih predmeta koje odbrana namjerava da predloži u izvođenju svojih dokaza u kom, gdje je to moguće, treba navesti da li tužilac ima prigovora na njihovu autentičnost. Odbrana će tužiocu uručiti kopije dokaznih predmeta sa tog spiska.
- (H) Pretpretresni sudija će evidentirati o kojim pravnim i činjeničnim pitanjima postoji slaganje, odnosno neslaganje. S tim u vezi, on može naložiti stranama da predaju pismene podneske pretpretresnom sudiji ili pretresnom vijeću.
- (I) U okviru obavljanja svojih funkcija, pretpretresni sudija, kad je to primjereno, može *proprio motu* saslušati strane bez prisustva optuženog. Pretpretresni sudija strane može saslušati u svojoj kancelariji, u kom slučaju će predstavnik Sekretarijata voditi zapisnik sastanka.
- (J) Pretpretresni sudija će redovno izvještavati pretresno vijeće, posebno o spornim pitanjima, i takva pitanja može proslijediti pretresnom vijeću.
- (K) Pretpretresni sudija može odrediti rok za podnošenje pretpretresnih podnesaka i, ako je to potrebno, utvrditi datum eventualnog pretresa po njima. Podnesak podnesen prije suđenja mora se riješiti prije suđenja, osim ukoliko sudija, s valjanim razlogom, naloži

da se on rješava tek na glavnom pretresu. Propust bilo koje strane da uloži prigovore ili da podnese zahtjeve koji se mogu postaviti prije suđenja u roku koji odredi sudija predstavlja odricanje od tog prava, no sudija uz valjani razlog može odobriti izuzimanje od odricanja.

- (L) (i) Nakon što optužba podnese dokumente iz stava (E), pretpretresni sudija će pretresnom vijeću podnijeti potpuni spis koji se sastoji od svih materijala koje su podnijele strane, transkripata statusnih konferencija i zapisnika sastanaka koje je on održao u sklopu obavljanja svojih funkcija u skladu s ovim pravilom.
- (ii) Pretpretresni sudija će pretresnom vijeću podnijeti još jedan spis nakon što odbrana podnese svoje materijale iz stava (G).
- (M) Svaku funkciju pretpretresnog sudije može, *proprio motu*, vršiti i pretresno vijeće.
- (N) Po prijemu izvještaja pretpretresnog sudije pretresno vijeće će, ukoliko to bude potrebno, odlučiti kakve sankcije valja izreći strani koja ne ispuni svoje obaveze iz ovog pravila. Te sankcije mogu uključiti izuzimanje svjedočenja i dokumentarnih dokaza.

Četvrto poglavlje: Dostavljanje dokaznog materijala

Pravilo 66

Objelodanjivanje od strane tužioca

- (A) Osim ako je pravilima 53 i 69 predviđeno drugačije, tužilac će odbrani staviti na raspolaganje, na jeziku koji optuženi razumije:
- (i) u roku od trideset dana od prvog stupanja optuženog pred sud, kopije popratnog materijala koji je bio priložen uz optužnicu kad je ona podnesena na potvrdu, kao i sve prethodne izjave koje je tužilac dobio od optuženog, i
 - (ii) u roku koji je odredilo pretresno vijeće ili pretpretresni sudija imenovan u skladu s pravilom 65ter, kopije izjava svih svjedoka koje tužilac namjerava da pozove da svjedoče na suđenju i kopije svih transkripata i pismenih izjava uzetih u skladu s pravilom 92bis, 92ter i 92quater; kopije izjava dodatnih svjedoka tužilaštva staviće se na raspolaganje odbrani čim bude donesena odluka da se ti svjedoci pozovu.
- (B) Tužilac mora, kad se to od njega zahtijeva, dozvoliti odbrani da pregleda sve knjige, dokumente, fotografije i predmete koji se nalaze u posjedu ili pod nadzorom tužioca, a bitni su za pripremu odbrane ili ih tužilac namjerava koristiti kao dokaze na suđenju, ili su pribavljeni od optuženog, ili su mu pripadali.
- (C) U slučaju da su u posjedu tužioca informacije čije bi objelodanjivanje moglo nanijeti štetu daljnjim ili tekućim istragama, ili bi iz nekog drugog razloga moglo biti u suprotnosti s javnim interesom, ili ugroziti bezbjednosne interese bilo koje države, tužilac može od Pretresnog vijeća, na sjednici *in camera*, zatražiti da bude oslobođen obaveze iz Pravilnika da objelodani te informacije. Prilikom ulaganja takvog zahtjeva, tužilac će pretresnom vijeću (ali samo pretresnom vijeću) dostaviti informacije za koje se traži da ostanu povjerljive.

Pravilo 67

Dodatno objelodanjivanje

(A) U roku koji odredi pretresno vijeće, u vrijeme koje neće biti prije donošenja odluke na osnovu pravila 98bis, ali najkasnije jednu sedmicu prije početka izvođenja dokaza odbrane, odbrana će:

- (i) dozvoliti tužiocu da pregleda sve knjige, dokumente, fotografije i predmete u posjedu ili pod nadzorom odbrane koje odbrana namjerava koristiti kao dokaze na suđenju; i
- (ii) staviti na raspolaganje tužiocu kopije eventualnih izjava svih svjedoka koje odbrana namjerava da pozove da svjedoče na suđenju i kopije svih pismenih izjava uzetih u skladu s pravilima 92bis, 92ter ili 92quater koje odbrana namjerava predočiti na suđenju. Kopije eventualnih izjava dodatnih svjedoka staviće se na raspolaganje tužiocu prije donošenja odluke da se ti svjedoci pozovu.

(B) U roku koji odredi pretresno vijeće ili pretpretresni sudija imenovan shodno pravilu 65ter:

- (i) odbrana će obavijestiti tužioca o svojoj namjeri da iznese:
 - (a) odbranu alibijem, u kom slučaju se u obavještenju mora navesti mjesto ili mjesta na kojima optuženi tvrdi da se nalazio u vrijeme krivičnog djela za koje se tereti, imena i adrese svjedoka i sav drugi dokazni materijal na koji se optuženi namjerava pozvati kako bi dokazao taj alibi;
 - (b) neku posebnu odbranu, uključujući odbranu smanjenom uračunljivošću ili neuračunljivošću, u kom slučaju u obavještenju moraju biti navedena imena i adrese svjedoka i sav drugi dokazni materijal na koji se optuženi namjerava pozvati kako bi dokazao tu posebnu odbranu; i

- (ii) tužilac će obavijestiti odbranu o imenima svjedoka koje namjerava da pozove radi pobijanja odbrane o kojoj je obaviješten u skladu sa stavom (i) gore;
- (C) Propust odbrane da dostavi obavještenje u skladu s ovim pravilom ne ograničava pravo optuženog da svjedoči o odbranama iz prethodnog stava.
- (D) U slučaju da jedna od strana otkrije dodatne dokaze ili materijal koji je po odredbama ovog Pravilnika trebalo da bude objelodanjen ranije, ta strana mora odmah te dokaze ili materijal objelodaniti drugoj strani i pretresnom vijeću.

Pravilo 68

Objelodanjivanje oslobađajućeg i drugog relevantnog materijala

Osim u slučajevima predviđenim pravilom 70,

- (i) Tužilac će što je prije moguće odbrani objelodaniti sve materijale koji po njegovim stvarnim saznanjima mogu upućivati na nevinost, odnosno ublažiti krivicu optuženog ili uticati na vjerodostojnost dokaza optužbe.
- (ii) Ne dovodeći u pitanje odredbe stava (i), tužilac će odbrani dostaviti, u elektronskom obliku, zbirke relevantnog materijala u svom posjedu, zajedno s odgovarajućim računarskim programom kako bi odbrana mogla elektronski pretraživati te zbirke.
- (iii) Ako tužilac od neke osobe ili tijela dobije, na način opisan u pravilu 70(B), povjerljivu informaciju koja sadrži materijal na koji se odnosi stav (i) gore, tužilac će preduzeti razumno moguće korake da od davaoca informacije pribavi pristanak da se taj materijal ili činjenica da on postoji objelodane optuženom.
- (iv) Tužilac će od vijeća, na sjednici *in camera*, zatražiti da ga oslobodi obaveze iz stava (i) da objelodani informacije koje posjeduje ukoliko bi to objelodanjivanje moglo nanijeti štetu daljnjim ili tekućim istragama ili bi iz nekog drugog razloga moglo biti u suprotnosti s javnim interesom, ili ugroziti bezbjednosne interese bilo koje države, a

prilikom ulaganja takvog zahtjeva tužilac će pretresnom vijeću (ali samo pretresnom vijeću) dostaviti informacije za koje se traži da ostanu povjerljive.

- (v) Bez obzira na završetak prvostepenog postupka i eventualnog naknadnog žalbenog postupka, tužilac je dužan da drugoj strani objelodani sav materijal na koji se odnosi stav (i) gore.

Pravilo 68bis

Neispunjenje obaveza objelodanjivanja

Pretpretresni sudija ili pretresno vijeće mogu odlučiti, *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana, koje će se sankcije izreći strani koja nije ispunila svoje obaveze objelodanjivanja po ovom Pravilniku.

Pravilo 69

Zaštita žrtava i svjedoka

- (A) U izuzetnim okolnostima, tužilac može od sudije ili pretresnog vijeća zatražiti da nalože da se ne objelodanjuje identitet žrtve ili svjedoka koji može biti u opasnosti ili izložen riziku sve dok se ta osoba ne stavi pod zaštitu Međunarodnog suda.
- (B) Prilikom određivanja zaštitnih mjera za žrtve i svjedoke, sudija ili pretresno vijeće mogu se posavjetovati sa Službom za žrtve i svjedoke.
- (C) Identitet žrtve ili svjedoka mora se objelodaniti dovoljno rano prije početka suđenja da bi se ostavilo dovoljno vremena za pripremu odbrane, pri čemu se moraju uzeti u obzir odredbe pravila 75.

Pravilo 70

Materijali koji ne podliježu objelodanjivanju

- (A) Bez obzira na odredbe pravila 66 i 67, izvještaji, memorandumi i drugi interni dokumenti koje je u vezi s istragom ili pripremom predmeta izradila neka od strana, njeni pomoćnici ili predstavnici, ne podliježu obavezi kako objelodanjivanja, tako ni obavještavanja prema odredbama tih pravila.
- (B) U slučaju da tužilac posjeduje informaciju koja mu je data u povjerenju i koja je korištena samo za dobijanje novih dokaza, tu početnu informaciju i njeno porijeklo tužilac neće objelodaniti bez pristanka osobe ili tijela koje je pružilo početnu informaciju, a ni u kom slučaju je neće upotrijebiti kao dokaz a da je prije toga ne objelodani optuženom.
- (C) U slučaju da, nakon što je pribavio pristanak osobe ili tijela koje je pružilo informaciju u skladu s ovim pravilom, tužilac odluči da iznese kao dokaz bilo koji iskaz, dokument ili drugi materijal pribavljen na ovaj način, pretresno vijeće, bez obzira na pravilo 98, ne može naložiti nijednoj od strana da dostavi dodatne dokaze pribavljene od osobe ili tijela koje je pružilo početnu informaciju, niti može u svrhu pribavljanja takvih dodatnih dokaza sâmo uputiti sudski poziv toj osobi ili predstavniku tog tijela kao svjedoku ili naložiti njihovo prisustvovanje. Pretresno vijeće ne može iskoristiti svoje ovlaštenje da naloži prisustvovanje svjedoka ili da zahtijeva dostavljanje dokumenata da bi primoralo na dostavljanje takvih dodatnih dokaza.
- (D) U slučaju da tužilac pozove svjedoka kako bi u dokaze uvrstio neku informaciju pribavljenu u skladu s ovim pravilom, pretresno vijeće ne može prinuditi tog svjedoka da odgovori ni na jedno pitanje koje se odnosi na tu informaciju ili njeno porijeklo ako svjedok odbije da odgovori pozivajući se na povjerljivost.
- (E) Pravo optuženog da osporava dokaze koje je iznijelo tužilaštvo ostaje nepromijenjeno i podliježe jedino ograničenjima sadržanim u stavovima (C) i (D).

- (F) Pretresno vijeće može, na zahtjev optuženog ili njegovog branioca, naložiti da se, u interesu pravde, odredbe ovog pravila primijene *mutatis mutandis* na određene informacije u posjedu optuženog.

- (G) Ništa što je sadržano u stavovima (C) i (D) gore ne utiče na pravo pretresnog vijeća iz pravila 89(D) da izuzme dokaze ako potreba da se osigura pravično suđenje u znatnoj mjeri prevagne nad njihovom dokaznom vrijednošću.

Peto poglavlje: Vanpretresni iskazi

Pravilo 71

Vanpretresni iskazi

- (A) Kad je u interesu pravde da se to učini, Pretresno vijeće može naložiti *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana da se uzme vanpretresni iskaz za upotrebu na suđenju, bez obzira na to da li je osoba čiji se vanpretresni iskaz želi uzeti u mogućnosti da fizički pristupi i svjedoči pred Međunarodnim sudom. Pretresno vijeće će u tu svrhu imenovati ovlaštenog službenika.
- (B) Zahtjev za uzimanje vanpretresnog iskaza mora da sadrži ime i mjesto boravka osobe čiji se vanpretresni iskaz traži, dan i mjesto uzimanja vanpretresnog iskaza, izjavu o okolnostima o kojima će svjedok biti ispitan, te o okolnostima koje opravdavaju uzimanje vanpretresnog iskaza.
- (C) Ukoliko se zahtjev odobri, strana na čiji se zahtjev uzima vanpretresni iskaz o tome će u razumnom roku obavijestiti drugu stranu koja ima pravo da prisustvuje uzimanju vanpretresnog iskaza i unakrsno ispituje osobu čiji se vanpretresni iskaz uzima.
- (D) Vanpretresni iskaz može se uzeti bilo u sjedištu Međunarodnog suda bilo izvan tog sjedišta, a može se dati i putem video-konferencije.
- (E) Ovlašteni službenik vodi računa o tome da se vanpretresni iskaz uzme u skladu s Pravilnikom i da se napravi zapisnik vanpretresnog iskaza, u koji će ući unakrsno ispitivanje i prigovori koje uloži bilo koja strana, da bi o njima odlučivalo Pretresno vijeće. On taj zapisnik prenosi pretresnom vijeću.

Pravilo 71bis

[briše se]

Šesto poglavlje: Podnesci

Pravilo 72

Preliminarni podnesci

- (A) Preliminarni podnesci, to jest podnesci kojima se
- (i) osporava nadležnost,
 - (ii) tvrdi da optužnica sadrži nedostatke u formi,
 - (iii) traži razdvajanje tačaka združenih u jednoj optužnici prema pravilu 49 ili se traže odvojena suđenja prema pravilu 82(B), ili
 - (iv) ulažu prigovori na odbijanje zahtjeva za dodjelu branioca podnesenog u skladu s pravilom 45(C),

podnose se u pismenom obliku i to najkasnije trideset dana nakon što je tužilac odbrani objelodanio sav materijal i izjave navedene u pravilu 66(A)(i) i moraju biti riješeni najkasnije šezdeset dana nakon podnošenja, a prije početka uvodnih izlaganja predviđenih pravilom 84. Ukoliko sudija ili pretresno vijeće ne nalože drugačije, u slučajevima u kojima stalni branilac još nije dodijeljen optuženom ili ga on još nije angažovao, ili u slučajevima u kojima optuženi još nije pismeno obavijestio o svojoj namjeri da se lično brani u skladu s pravilom 45(F), rok od trideset dana koji je propisan ovim pravilom neće teći, bez obzira na objelodanjivanje odbrani materijala i izjava koji se pominju u pravilu 66(A)(i), dok se optuženom ne dodijeli stalni branilac.

- (B) Na odluke o preliminarnim podnescima ne može se uložiti interlokutorna žalba, osim:
- (i) u slučaju podnesaka kojima se osporava nadležnost;
 - (ii) u slučajevima kada pretresno vijeće da odobrenje, a pretresno vijeće takvo odobrenje može dati ako se odluka tiče pitanja koje bi u znatnoj mjeri uticalo na pravično i ekspeditivno vođenje postupka ili ishod suđenja, te ako bi, po

mišljenju pretresnog vijeća, promptno rješenje Žalbenog vijeća moglo suštinski pospješiti postupak.

- (C) Žalbe iz stava (B)(i) podnose se u roku od petnaest dana, a zahtjevi za odobrenje iz stava B(ii) podnose se u roku od sedam dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, taj rok počinje teći od dana izricanja usmene odluke, osim:
- (i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
 - (ii) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.

Ako je odobrenje dato, dotična strana će svoju žalbu podnijeti Žalbenom vijeću u roku od sedam dana od dana zavođenja odluke kojom je dato odobrenje.

- (D) Za potrebe stavova (A)(i) i B(i), podnesak kojim se osporava nadležnost podrazumijeva isključivo podnesak kojim se osporava optužnica na osnovu toga što se ne odnosi:
- (i) ni na jednu od osoba navedenih u članovima 1, 6, 7 i 9 Statuta;
 - (ii) na teritorije navedene u članovima 1, 8 i 9 Statuta;
 - (iii) na razdoblje navedeno u članovima 1, 8 i 9 Statuta;
 - (iv) ni na jedno od kršenja navedenih u članovima 2, 3, 4, 5 i 7 Statuta.

Pravilo 73 Ostali podnesci

- (A) Nakon što se predmet dodijeli pretresnom vijeću, svaka od strana može u bilo kom trenutku podneskom koji nije preliminarni podnesak tražiti od vijeća donošenje odgovarajuće odluke ili mjere. Ti podnesci mogu biti pismeni ili usmeni, prema nahođenju pretresnog vijeća.
- (B) Na odluke o svim podnescima interlokutorna žalba može se uložiti samo uz odobrenje pretresnog vijeća, koje takvo odobrenje može dati ako se odluka tiče pitanja koje bi u znatnoj mjeri uticalo na pravično i ekspeditivno vođenje postupka ili ishod suđenja, te ako bi, po mišljenju pretresnog vijeća, promptno rješenje Žalbenog vijeća moglo suštinski pospješiti postupak.
- (C) Zahtjevi za odobrenje podnose se u roku od sedam dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, taj rok počinje teći od dana izricanja usmene odluke, osim:
- (i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
 - (ii) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.

Ako je odobrenje dato, dotična strana će svoju žalbu podnijeti Žalbenom vijeću u roku od sedam dana od dana zavođenja odluke kojom je dato odobrenje.

- (D) Neovisno o eventualnim sankcijama koje se mogu izreći na osnovu pravila 46(A), kada vijeće smatra da je podnesak podnesen iz objesti ili da predstavlja zloupotrebu postupka, sekretar će odrediti neisplaćivanje honorara i/ili naknade troškova za taj podnesak.

Sedmo poglavlje: Konferencije

Pravilo 73bis

Pretpretresna konferencija

- (A) Prije početka suđenja pretresno vijeće će održati pretpretresnu konferenciju.
- (B) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podnio pretresnom vijeću u skladu s pravilom 65ter(L)(i), pretresno vijeće može pozvati tužioca da skрати procijenjeno vrijeme glavnog ispitivanja za neke svjedoke.
- (C) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podnio pretresnom vijeću u skladu s pravilom 65ter(L)(i), pretresno vijeće će, nakon što sasluša tužioca, odrediti:
 - (i) broj svjedoka koje tužilac može pozvati; i
 - (ii) vrijeme koje će tužilac imati na raspolaganju za izvođenje dokaza.
- (D) Nakon što sasluša tužioca, Pretresno vijeće može, u svrhu pravičnog i ekspeditivnog suđenja, pozvati tužioca da smanji broj tačaka u optužnici i može odrediti broj mjesta zločina ili incidenata obuhvaćenih jednom ili više optužbi za koje tužilac može izvesti dokaze za koje se, s obzirom na sve relevantne okolnosti, uključujući krivična djela za koja se optuženi tereti u optužnici, njihovu klasifikaciju i karakter, mjesta gdje se tvrdi da su počinjena, te razmjer i žrtve tih krivičnih djela, može razumno smatrati da čine reprezentativni uzorak krivičnih djela za koja se optuženi tereti.
- (E) Kada ili nakon što pretpretresni sudija podnese potpun spis teze tužilaštva u skladu sa stavom (L)(i) pravila 65ter, pretresno vijeće može, saslušavši strane i u svrhu pravičnog i ekspeditivnog suđenja, uputiti tužioca da izabere tačke optužnice po kojima će se dalje voditi postupak. Svaka strana ima pravo da uloži žalbu na sve odluke koje se donesu shodno ovom stavu.
- (F) Poslije početka suđenja, tužilac može podnijeti zahtjev za izmjenu odluke o broju mjesta zločina ili incidenata za koje se mogu izvesti dokazi ili odluke o broju

svjedoka koji se mogu pozvati ili zahtjev da mu se odobri dodatno vrijeme za izvođenje dokaza. Pretresno vijeće može odobriti zahtjev tužioca ako se uvjerilo da je on u interesu pravde.

Pravilo 73ter

Konferencija prije izvođenja dokaza odbrane

- (A) Prije početka izvođenja dokaza odbrane pretresno vijeće može održati konferenciju.
- (B) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podnio pretresnom vijeću u skladu s pravilom 65ter(L)(ii), pretresno vijeće može pozvati odbranu da skрати procijenjeno vrijeme glavnog ispitivanja za neke svjedoke.
- (C) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podnio pretresnom vijeću u skladu s pravilom 65ter(L)(ii), pretresno vijeće će, nakon što je saslušalo odbranu, odrediti broj svjedoka koje odbrana može pozvati.
- (D) Poslije početka izvođenja svojih dokaza odbrana može, ukoliko smatra da je to u interesu pravde, podnijeti zahtjev da se ponovo prihvati prvobitni spisak svjedoka ili da se promijeni odluka o tome koji će svjedoci biti pozvani.
- (E) Nakon što je saslušalo odbranu, pretresno vijeće određuje vrijeme koje će odbrana imati na raspolaganju za izvođenje dokaza.
- (F) Za vrijeme suđenja pretresno vijeće može odobriti zahtjev odbrane za dodatno vrijeme za izvođenje dokaza ako je to u interesu pravde.

ŠESTI DIO
POSTUPAK PRED PRETRESNIM VIJEĆIMA

Prvo poglavlje: Opšte odredbe

Pravilo 74

Amicus curiae

Ukoliko to smatra poželjnim za pravilno presuđivanje o predmetu, pretresno vijeće može da pozove državu, organizaciju ili osobu, ili da im odobri, da pristupe pretresnom vijeću i iznesu stavove o bilo kom pitanju koje odredi pretresno vijeće.

Pravilo 74bis

Ljekarski pregled optuženog

Pretresno vijeće može, *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana, naložiti da se obavi ljekarski, psihijatrijski ili psihološki pregled optuženog. Sekretar će u tom slučaju, ako pretresno vijeće ne naloži drugačije, taj zadatak povjeriti jednom stručnjaku ili većem broju stručnjaka čija su imena na spisku koji je sastavio Sekretarijat, a odobrio Kolegij.

Pravilo 75

Mjere za zaštitu žrtava i svjedoka

- (A) Sudija ili pretresno vijeće mogu, *proprio motu* ili na zahtjev bilo koje od strana, žrtve ili svjedoka o kom se radi ili Službe za žrtve i svjedoke, nalogom odrediti odgovarajuće mjere za očuvanje privatnosti i zaštitu žrtava i svjedoka, pod uslovom da one nisu u suprotnosti s pravima optuženog.
- (B) Vijeće može održati sjednicu *in camera* kako bi utvrdilo da li će odrediti:

- (i) mjere kojima se sprečava da se javnosti ili medijima otkriju identitet ili mjesto boravka žrtve ili svjedoka ili osoba koje su u rodbinskoj ili drugoj vezi sa žrtvom ili svjedokom, i to na sljedeći način:
 - (a) brisanjem iz javnih spisa Međunarodnog suda imena i podataka pomoću kojih se može utvrditi identitet;
 - (b) neobjelodanjivanjem javnosti bilo kog spisa koji ukazuje na identitet žrtve ili svjedoka;
 - (c) svjedočenjem putem uređaja za izobličene slike ili glasa ili putem interne televizije; i
 - (d) dodjelom pseudonima;
 - (ii) održavanje zatvorenih sjednica u skladu s pravilom 79;
 - (iii) odgovarajuće mjere kojima se omogućuje svjedočenje osjetljivih žrtava i svjedoka, poput jednosmjerne interne televizije.
- (C) Služba za žrtve i svjedoke osiguraće da svjedok prije svjedočenja bude obaviješten da njegov iskaz i njegov identitet mogu biti otkriveni kasnije u drugom predmetu, u skladu s pravilom 75(F).
- (D) Vijeće, kad god je to potrebno, nadzire način ispitivanja kako bi se izbjeglo svako maltretiranje ili zastrašivanje.
- (E) Prilikom izdavanja naloga iz stava (A) gore, sudija ili vijeće će, ako je to primjereno, u njemu navesti da li se transkript postupka u vezi sa svjedočenjem svjedoka za kog su određene zaštitne mjere može dati na korišćenje u drugim postupcima pred Međunarodnim sudom ili u nekoj drugoj jurisdikciji.
- (F) Kad su u nekom postupku pred Međunarodnim sudom (dalje u tekstu: prvi postupak) za neku žrtvu ili svjedoka određene zaštitne mjere, te zaštitne mjere:
- (i) ostaju na snazi, *mutatis mutandis*, u svakom drugom postupku pred Međunarodnim sudom (dalje u tekstu: drugi postupak) ili u nekoj drugoj jurisdikciji dok god ne budu ukinute, izmijenjene ili pojačane u skladu s procedurom predviđenom ovim pravilom; ali

- (ii) nisu prepreka tužiocu da u drugom postupku ispuni sve obaveze objelodanjivanja u skladu s Pravilnikom, uz uslov da odbranu kojoj se materijali objelodanjuju upozori na karakter zaštitnih mjera određenih u prvom postupku.
- (G) Strana u drugom postupku koja želi da se zaštitne mjere određene u prvom postupku ponište, izmijene ili pojačaju mora se obratiti:
- (i) vijeću koje rješava u prvom postupku, bez obzira na njegov sastav; ili
 - (ii) ako u prvom postupku više ne rješava nijedno vijeće, onda vijeću koje rješava u drugom postupku.
- (H) Sudija ili vijeće u nekoj drugoj jurisdikciji, ili strane u postupku u nekoj drugoj jurisdikciji koje za to ovlasti nadležni pravosudni organ, ili žrtva ili svjedok za koje je Međunarodni sud naložio zaštitne mjere mogu zatražiti da se zaštitne mjere određene u postupku pred Međunarodnim sudom ponište, izmijene ili pojačaju tako što će se zahtjevom obratiti predsjedniku Međunarodnog suda, koji će takav zahtjev proslijediti:
- (i) vijeću koje rješava u prvom postupku, bez obzira na njegov sastav; ili
 - (ii) ako u prvom postupku više ne rješava nijedno vijeće, onda vijeću koje rješava u drugom postupku; ili,
 - (iii) ako više ne rješava nijedno vijeće, onda nekom novoosnovanom vijeću .
- (I) Prije nego što donese odluku po zahtjevu iz stava (G)(ii), H(ii), ili (H)(iii) gore, vijeće mora nastojati da prikupi sve relevantne informacije iz prvog postupka, uključujući informacije strana iz tog postupka, i posavjetovati se sa sudijom koji je odredio zaštitne mjere u tom postupku ako je taj sudija još uvijek na Međunarodnom sudu.
- (J) Vijeće koje rješava po zahtjevu podnesenom u skladu s paragrafima (G) i (H) gore će se posredstvom Službe za žrtve i svjedoke uvjeriti da je zaštićena žrtva ili svjedok dao

pristanak na poništenje, izmjenu ili pojačanje zaštitnih mjera; međutim, na osnovu uvjerljivih dokaza o vanrednim okolnostima ili ako bi u suprotnom došlo do neostvarenja pravde, vijeće može u izuzetnim okolnostima, proprio motu, poništiti, izmijeniti ili pojačati zaštitne mjere i bez takvog pristanka.

- (K) Zahtjeve za ukidanje, izmjenu ili pojačanje zaštitnih mjera određenih za neku žrtvu ili svjedoka rješava bilo vijeće kojem je zahtjev upućen bilo jedan od sudija tog vijeća, te se upotreba termina "vijeće" u ovom pravilu odnosi i na "sudiju tog vijeća".

Pravilo 76

Svečana izjava usmenih i pismenih prevodilaca

Prije nego što počne obavljati svoje dužnosti, usmeni ili pismeni prevodilac svečano izjavljuje da će to činiti vjerno, nezavisno, nepristrasno i uz puno poštovanje obaveze čuvanja tajne.

Pravilo 77

Nepoštovanje Međunarodnog suda

- (A) Vršeci svoja inherentna ovlaštenja, Međunarodni sud može proglasiti krivim za nepoštovanje suda one koji svjesno i hotimično ometaju provođenje pravde, uključujući svaku osobu:
- (i) koja svjedoči pred vijećem, a uporno odbija da odgovori ili ne odgovara na pitanje,
 - (ii) koja objelodani informacije koje se odnose na taj postupak, svjesno time kršeći nalog vijeća,
 - (iii) koja se bez opravdanog razloga ogлуši o nalog da stupi pred vijeće ili vijeću dostavi dokumente,

- (iv) koja prijeti svjedoku, zastrašuje ga, na bilo koji način mu nanese štetu ili mu ponudi mito, ili na drugi način utiče na svjedoka koji svjedoči ili je svjedočio ili će svjedočiti u postupku pred vijećem, ili na potencijalnog svjedoka; ili
 - (v) koja prijeti bilo kojoj osobi, zastrašuje je, ponudi joj mito ili na drugi način nastoji primijeniti prinudu nad njom, s namjerom da tu osobu spriječi da ispuni svoju obavezu proisteklu iz naloga sudije ili vijeća.
- (B) Podsticanje na izvršenje i pokušaj izvršenja bilo kog od djela kažnjivih po stavu (A) ovog pravila kažnjivi su kao nepoštovanje Međunarodnog suda i povlače iste kazne.
- (C) Kada vijeće ima razloga za sumnju da bi neka osoba mogla biti kriva za nepoštovanje Međunarodnog suda, ono može:
- (i) uputiti tužioca da istraži stvar u svrhu pripreme i podizanja optužnice za nepoštovanje suda;
 - (ii) kada kod tužioca, po mišljenju vijeća, postoji sukob interesa u vezi s predmetnim postupcima, uputiti sekretara da imenuje *amicus curiae* da istraži stvar i izvijesti vijeće da li postoji dovoljan osnov za pokretanje postupka zbog nepoštovanja suda; ili
 - (iii) sâmo započeti postupak.
- (D) Ako vijeće smatra da postoji dovoljan osnov za postupak zbog nepoštovanja suda protiv neke osobe, vijeće može:
- (i) u okolnostima opisanim u stavu (C)(i), uputiti tužioca da preduzme krivično gonjenje u toj stvari; ili
 - (ii) u okolnostima opisanim u stavu (C)(ii) ili (iii), izdati nalog *in loco* optužnice i zatim bilo uputiti *amicus curiae* da preduzme krivično gonjenje bilo sâmo preduzeti krivično gonjenje u toj stvari.

- (E) Pravila o postupku i dokazima od četvrtog do osmog dijela primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na postupak po ovom pravilu.
- (F) Ako osoba optužena ili okrivljena za nepoštovanje suda ispunjava kriterije slabog imovinskog stanja koje utvrđuje sekretar, biće joj dodijeljen branilac u skladu s pravilom 45.
- (G) Maksimalna kazna koja se može izreći osobi proglašenoj krivom za nepoštovanje Međunarodnog suda jeste kazna zatvora od najviše sedam godina ili novčana kazna od najviše EUR 100.000, ili oboje.
- (H) Novčana kazna se uplaćuje sekretaru na poseban račun.
- (I) Ako branilac bude proglašen krivim za nepoštovanje Međunarodnog suda na osnovu ovog pravila, vijeće koje je tako presudilo može takođe odlučiti da taj branilac više ne ispunjava uslove da zastupa osumnjičene ili optužene pred Međunarodnim sudom ili da takvo ponašanje predstavlja nedozvoljeno ponašanje branioca iz pravila 46, ili oboje.
- (J) Na svaku odluku koju pretresno vijeće donese na osnovu ovog pravila može se uložiti žalba. Najava žalbe podnosi se u roku od petnaest dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, najava se podnosi u roku od petnaest dana od dana izricanja usmene odluke, osim:
 - (i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
 - (ii) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.

- (K) U slučaju da odluku na osnovu ovog pravila donese Žalbeno vijeće u funkciji prvostepene instance, na tu se odluku može uložiti pismena žalba predsjedniku u roku od petnaest dana od dana zavođenja pobijane odluke. O žalbi će rješavati pet drugih sudija koje imenuje predsjednik. U slučaju da je pobijana odluka izrečena usmeno, žalba se podnosi u roku od petnaest dana od dana izricanja usmene odluke, osim:
- (i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
 - (ii) ako je Žalbeno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.

Pravilo 77bis

Plaćanje novčanih kazni

- (A) Prilikom izricanja novčane kazne iz pravila 77 ili pravila 91, vijeće određuje rok plaćanja.
- (B) Ako novčana kazna izrečena po pravilu 77 ili 91 nije uplaćena u naznačenom roku, vijeće koje je izreklo novčanu kaznu može izdati nalog kojim se od osobe kojoj je izrečena novčana kazna traži da stupi pred Međunarodni sud ili mu pismeno obrazloži zašto kazna nije uplaćena.
- (C) Nakon što je osobi kojoj je izrečena novčana kazna pružena prilika da se izjasni, vijeće može donijeti odluku o preduzimanju odgovarajućih mjera, uključujući:
- (i) produženje roka za uplatu novčane kazne;
 - (ii) nalog da se novčana kazna plati u ratama;

- (iii) nakon savjetovanja sa sekretarom, nalog da se dugovani iznos odbije od eventualnog neisplaćenog honorara koji Međunarodni sud duguje toj osobi u slučaju da je ta osoba branilac koga je angažovao Međunarodni sud na osnovu Uputstva o dodjeli branioca;
 - (iv) pretvaranje cijele novčane kazne ili njenog dijela u zatvorsku kaznu u trajanju od najviše dvanaest mjeseci.
- (D) Pored odluke iz stava (C), vijeće može osobu proglasiti krivom za nepoštovanje Međunarodnog suda i izreći novu kaznu primjenjujući pravilo 77(G) ako je ta osoba mogla platiti novčanu kaznu u traženom roku, a hotimično je propustila da to učini. Ta kazna za nepoštovanje Međunarodnog suda pribraja se prvobitno izrečenoj novčanoj kazni.
- (E) Po potrebi, vijeće može izdati nalog za hapšenje kako bi se osiguralo prisustvo osobe ako ona ne pristupi ili ne odgovori pismenim obrazloženjem po nalogu iz stava (B). Država ili vlasti kojima je upućen taj nalog za hapšenje moraju, u skladu sa članom 29 Statuta, postupiti odmah i sa svom dužnom revnošću kako bi se osiguralo uredno i efikasno izvršenje naloga. Ako se po ovom stavu izda nalog za hapšenje, primjenjuju se, *mutatis mutandis*, odredbe pravila 45, 57, 58, 59, 59*bis* i 60. Nakon dovođenja dotične osobe na Međunarodni sud primjenjuju se, *mutatis mutandis*, odredbe pravila 64, 65 i 99.
- (F) Ako se na osnovu ovog pravila izrekne kazna zatvora ili se novčana kazna pretvori u zatvorsku kaznu, primjenjuju se, *mutatis mutandis*, odredbe pravila 102, 103 i 104 i Devetog dijela.
- (G) Na svako proglašenje krivim za nepoštovanje suda i svaku kaznu izrečenu na osnovu ovog pravila može se izjaviti žalba predviđena pravilom 77(J).

Pravilo 78
Javne sjednice

Svi postupci pred pretresnim vijećem, osim samog vijećanja sudija, otvoreni su za javnost ukoliko nije drugačije predviđeno.

Pravilo 79
Zatvorene sjednice

- (A) Pretresno vijeće može izdati nalog da novinari i javnost ne prisustvuju cijelom postupku ili jednom njegovom dijelu zbog:
- (i) javnog reda ili morala;
 - (ii) sigurnosti, zaštite ili neobjelodanjivanja identiteta žrtve ili svjedoka u skladu s pravilom 75;
 - (iii) zaštite interesa pravde.
- (B) Pretresno vijeće će javno obznaniti razloge svog naloga.

Pravilo 80
Nadzor nad odvijanjem postupka

- (A) Pretresno vijeće može udaljiti neku osobu iz sudnice kako bi zaštitilo pravo optuženog na pravično i javno suđenje ili kako bi sačuvalo dostojanstvo i doličnost postupka.
- (B) Pretresno vijeće može naložiti da se optuženi udalji iz sudnice i da se postupak nastavi u njegovoj odsutnosti ako optuženi i nakon upozorenja da bi mogao biti udaljen iz sudnice ustraje u ometanju postupka.

Pravilo 81

Evidencija o postupku i dokazima

- (A) Sekretar se stara o tome da se vodi i čuva potpun i tačan spis cijelog postupka, uključujući audio snimke, transkripte i, kad pretresno vijeće to smatra potrebnim, video snimke.
- (B) Nakon što je s dužnom pažnjom razmotrilo sva pitanja koja se odnose na zaštitu svjedoka, pretresno vijeće može naložiti objelodanjivanje cijelog ili dijela spisa postupka sa zatvorenih pretresa kada prestanu postojati razlozi zbog kojih je naloženo neobjelodanjivanje.
- (C) Sekretar će držati i čuvati sve materijalne dokaze predočene tokom postupka, s tim što vijeće može u bilo kom trenutku izdati uputstvo za rad ili nalog u vezi sa kontrolom nad materijalnim dokazima predočenim tokom postupka pred tim vijećem ili raspolaganjem tim materijalnim dokazima.
- (D) Fotografisanje i video ili audio snimanje suđenja, osim onog koje vrši Sekretarijat, može biti odobreno diskrecionom odlukom pretresnog vijeća.

Pravilo 81bis

Odvijanje postupka preko video-konferencijske veze

Na zahtjev bilo koje od strana ili *proprio motu*, sudija ili vijeće mogu, ukoliko je to u saglasnosti s interesima pravde, naložiti da se postupak odvija putem video-konferencijske veze.

Drugo poglavlje: Glavni pretres

Pravilo 82

Zajednička i odvojena suđenja

- (A) Prilikom zajedničkih suđenja, svaki optuženi uživa ista prava kao da mu se sudi odvojeno.
- (B) Pretresno vijeće može izdati nalog da se osobama zajedno optuženim prema pravilu 48 sudi odvojeno ako to smatra potrebnim da bi se izbjegao sukob interesa koji može ozbiljno da nanese štetu optuženom, ili da bi se zaštitili interesi pravde.

Pravilo 83

Sredstva ograničavanja slobode

Sredstva ograničavanja slobode, kao što su lisice, koriste se samo po nalogu sekretara kao mjera predostrožnosti protiv bijega prilikom prebacivanja, ili kako bi se optuženi spriječio da nanese ozljede sebi ili drugima, ili kako bi se spriječilo nanošenje teške materijalne štete. Sredstva ograničavanja slobode biće uklonjena kad optuženi stupa pred vijeće ili sudiju.

Pravilo 84

Uvodna izlaganja

Prije nego što tužilac počne s izvođenjem dokaza, svaka strana može održati uvodnu riječ. Međutim, odbrana može odabrati da svoju uvodnu riječ održi nakon što je tužilac završio svoje izvođenje dokaza, a prije početka izvođenja dokaza odbrane.

Pravilo 84bis
Izjava optuženog

- (A) Nakon uvodnih riječi strana ili, ako odbrana odluči da odgodi svoju uvodnu riječ u skladu s pravilom 84, nakon eventualne uvodne riječi tužioca, optuženi može, ukoliko to želi i ako pretresno vijeće tako odluči, dati izjavu pod kontrolom pretresnog vijeća. Optuženi neće biti prisiljen da dâ svečanu izjavu i neće biti ispitan o sadržaju svog iskaza.
- (B) Pretresno vijeće odlučuje o eventualnoj dokaznoj vrijednosti takve izjave.

Pravilo 85
Izvođenje dokaza

- (A) Svaka strana ima pravo da poziva svjedoke i izvodi dokaze. Osim ako Pretresno vijeće u interesu pravde odredi drugačije, dokazi se na suđenju izvode sljedećim redom:
- (i) dokazi optužbe;
 - (ii) dokazi odbrane;
 - (iii) dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi odbrane (replika);
 - (iv) dokazi odbrane kao odgovor na pobijanje (duplika);
 - (v) dokazi čije je izvođenje naložilo pretresno vijeće u skladu s pravilom 98; i
 - (vi) sve relevantne informacije koje mogu pomoći pretresnom vijeću pri odmjeravanju odgovarajuće kazne ako optuženi bude proglašen krivim po jednoj ili više tačaka optužnice.

- (B) Kad god se izvode dokazi, dozvoljeno je glavno ispitivanje, unakrsno ispitivanje i dodatno ispitivanje. Glavno ispitivanje obavlja strana koja poziva svjedoka, ali sudija može u svakom trenutku postaviti pitanje svjedoku.
- (C) Optuženi može, ako to želi, svjedočiti u svoju odbranu.

Pravilo 86 Završna riječ

- (A) Nakon što su izvedeni svi dokazi, tužilac može iznijeti svoju završnu riječ; bez obzira na to da li tužilac iznosi svoju završnu riječ ili ne, odbrana može iznijeti svoju završnu riječ. Tužilac može zatim iznijeti argumente u replici na koju odbrana može iznijeti dupliku.
- (B) Najkasnije pet dana prije izlaganja završne riječi strana mora podnijeti pretresnom vijeću završni pretresni podnesak.
- (C) Strane u završnoj riječi moraju obraditi i pitanja vezana za izricanje kazne.

Pravilo 87 Vijećanje

- (A) Kad su obje strane privele kraju svoje izvođenje dokaza, predsjedavajući sudija proglašava pretres zatvorenim, a pretresno vijeće vijeća iza zatvorenih vrata. Optuženi se može proglasiti krivim samo kad se većina pretresnog vijeća uvjerila da je krivica dokazana van svake razumne sumnje.
- (B) Pretresno vijeće posebno glasa o svakoj optužbi sadržanoj u optužnici. Ako se u skladu s pravilom 48 zajedno sudi dvojici optuženih ili većem broju njih, zaključci se donose posebno za svakog optuženog.
- (C) Ako pretresno vijeće proglašuje optuženog krivim po jednoj ili više optužbi sadržanih u optužnici, izreći će kaznu za svaku od optužbi po kojoj je optuženi proglašen krivim i

navesti da li će se kazne izdržavati konsektivno ili uporedno, osim ukoliko odluči da primijeni svoje ovlaštenje da izrekne jedinstvenu kaznu koja odražava ukupno kažnjivo ponašanje optuženog.

Pravilo 88

[briše se]

Pravilo 88bis

[briše se]

Treće poglavlje: Pravila o dokazima

Pravilo 89

Opšte odredbe

- (A) Vijeće primjenjuje pravila o dokazima sadržana u ovom poglavlju i nije vezano nacionalnim pravilima o dokazima.
- (B) U slučajevima koji nisu predviđeni u ovom poglavlju, vijeće primjenjuje pravila o dokazima koja najviše idu u prilog pravičnom odlučivanju o stvari koja se nalazi pred vijećem i koja su u duhu Statuta i opštih pravnih načela.
- (C) Vijeće može prihvatiti bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost.
- (D) Vijeće može izuzeti dokaz ako potreba da se osigura pravično suđenje uveliko nadmašuje njegovu dokaznu vrijednost.
- (E) Vijeće može zahtijevati potvrdu autentičnosti dokaznog materijala pribavljenog izvan suda.
- (F) Vijeće svjedočenje svjedoka može primiti usmeno ili, kad to dopuštaju interesi pravde, u pismenom obliku.

Pravilo 90

Svjedočenje svjedoka

- (A) Svaki svjedok će prije davanja iskaza dati sljedeću svečanu izjavu: "Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine."
- (B) Djetetu koje prema mišljenju vijeća ne razumije prirodu svečane izjave može se odobriti da svjedoči bez te formalnosti ako vijeće smatra da je ono u dovoljnoj mjeri zrelo da bi

moglo da prenese činjenice koje su mu poznate i da razumije da je dužno govoriti istinu. Međutim, presuda ne može biti zasnovana samo na takvom svjedočenju.

- (C) Nijedan svjedok koji još nije svjedočio, sem vještaka, ne može biti prisutan kada drugi svjedok daje iskaz. Međutim, svjedok koji je čuo svjedočenje drugog svjedoka neće samo na osnovu tog razloga biti izuzet od svjedočenja.
- (D) Bez obzira na stav (C), na osnovu naloga vijeća, istražitelju zaduženom za istragu za neku od strana neće biti onemogućeno da bude pozvan kao svjedok na osnovu toga što je bio prisutan u sudnici za vrijeme postupka.
- (E) Svjedok se može usprotiviti davanju bilo koje izjave koja bi ga mogla inkriminisati. Međutim, vijeće može primorati svjedoka da odgovori na pitanje. Svjedočenje dobijeno takvom prinudom ne može se upotrijebiti kao dokaz u kasnijem krivičnom postupku protiv svjedoka za bilo koje krivično djelo osim za davanje lažnog iskaza.
- (F) Pretresno vijeće vrši kontrolu nad načinom i redoslijedom ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza kako bi se:
 - (i) ispitivanje i izvođenje dokaza učinilo efikasnim za utvrđivanje istine; i
 - (ii) izbjeglo nepotrebno trošenje vremena.
- (G) Pretresno vijeće može odbiti da sasluša svjedoka čije ime nije na spisku svjedoka sastavljenom na osnovu pravila 73bis(C) i 73ter(C).
- (H)
 - (i) Unakrsno ispitivanje mora se ograničiti na predmet glavnog ispitivanja i pitanja koja se tiču vjerodostojnosti svjedoka, a u slučaju da svjedok može dati iskaz relevantan za navode strane koja ga unakrsno ispituje, na predmet tih navoda.
 - (ii) Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedoka koji može dati iskaz relevantan za navode strane koja ga unakrsno ispituje, pravni zastupnik mora takvom svjedoku

iznijeti prirodu navoda strane koju zastupa koja je u protivrječnosti sa svjedočenjem tog svjedoka.

- (iii) Pretresno vijeće može po svom nahođenju dopustiti ispitivanje o dodatnim stvarima.

Pravilo 90bis

Dovođenje svjedoka lišenog slobode

- (A) Svaka osoba lišena slobode čije je lično prisustvo u svojstvu svjedoka zatražio Sud privremeno će biti prebačena u pritvorsku jedinicu Suda, pod uslovom da bude vraćena u roku koji odredi Sud.
- (B) Nalog za dovođenje izdaje stalni sudija ili pretresno vijeće tek pošto utvrdi da su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - (i) prisustvo svjedoka lišenog slobode nije potrebno ni za jedan krivični postupak koji je u toku na teritoriji države od koje se traži prebacivanje za vrijeme dok je on potreban Sudu;
 - (ii) prebacivanje svjedoka ne produžava period lišavanja slobode koji je predvidjela država od koje se traži prebacivanje.
- (C) Sekretar prenosi nalog za dovođenje nacionalnim vlastima države na čijoj teritoriji ili pod čijom se nadležnošću ili kontrolom nalazi svjedok lišen slobode. Prebacivanje organizuju dotične nacionalne vlasti u saradnji sa zemljom-domaćinom i sekretarom.
- (D) Sekretar se stara za uredan tok prebacivanja, uključujući i nadzor nad svjedokom u pritvorskoj jedinici Suda. Sekretar mora biti u toku sa svim promjenama do kojih može doći u vezi sa uslovima pritvora koje je propisala zemlja od koje se traži prebacivanje i koji bi mogli uticati na dužinu zadržavanja svjedoka u pritvorskoj jedinici i o tome mora što je prije moguće obavijestiti nadležnog sudiju ili vijeće.

- (E) Nakon isteka roka koji je Sud odredio za privremeno prebacivanje, svjedok lišen slobode biće predat vlastima države od koje se traži prebacivanje, osim ako je ta država u tom roku dostavila nalog za oslobađanje svjedoka, koji odmah stupa na snagu.
- (F) Ako nakon isteka roka koji je odredio Sud prisutnost svjedoka lišenog slobode i dalje bude potrebna, stalni sudija ili vijeće mogu produžiti taj rok pod istim uslovima kao što su oni navedeni u stavu (B).

Pravilo 91

Davanje lažnog iskaza poslije davanja svečane izjave

- (A) Vijeće može, *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana, upozoriti svjedoka na dužnost da govori istinu i posljedice koje mogu nastupiti ako to ne učini.
- (B) Ako ima čvrste razloge da vjeruje da je svjedok svjesno i hotimično dao lažan iskaz, vijeće može:
 - (i) uputiti tužioca da istraži slučaj u svrhu pripreme i podizanja optužnice za davanje lažnog iskaza; ili
 - (ii) kada kod tužioca, po mišljenju vijeća, postoji sukob interesa u vezi sa predmetnim ponašanjem, uputiti sekretara da imenuje *amicus curiae* da istraži slučaj i izvijesti vijeće da li postoji dovoljno osnova za pokretanje postupka zbog davanja lažnog iskaza.
- (C) Ako vijeće smatra da postoji dovoljno osnova za postupak zbog davanja lažnog iskaza protiv neke osobe, ono može:
 - (i) u okolnostima opisanim u stavu (B)(i), uputiti tužioca da preduzme krivično gonjenje u toj stvari; ili

- (ii) u okolnostima opisanim u stavu (B)(ii), izdati nalog *in loco* optužnice i zatim uputiti *amicus curiae* da preduzme krivično gonjenje.
- (D) Pravila o postupku i dokazima od Četvrtog do Osmog dijela primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na postupak po ovom pravilu.
- (E) Ako osoba optužena ili okrivljena za davanje lažnog iskaza ispunjava kriterije slabog imovinskog stanja koje utvrđuje sekretar, biće joj dodijeljen branilac u skladu s pravilom 45.
- (F) Sudija koji je bio član pretresnog vijeća kome je svjedok pristupio ne može suditi na suđenju svjedoku zbog davanja lažnog iskaza.
- (G) Maksimalna kazna za davanje lažnog iskaza poslije davanja svečane izjave jeste novčana kazna u iznosu od EUR 100.000 ili kazna zatvora do sedam godina, ili oboje. Sve novčane kazne se uplaćuju sekretaru na račun pomenut u pravilu 77(H).
- (H) Stavovi od (B) do (G) primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na osobu koja je svjesno i svojevolumno iznijela lažne navode u pismenoj izjavi uzetoj u skladu s pravilom 92*bis* ili pravilom 92*quater*, za koju ta osoba zna ili ima razloga da zna da može biti upotrijebljena kao dokaz u postupku pred Međunarodnim sudom.
- (I) Na svaku odluku koju pretresno vijeće donese na osnovu ovog pravila može se uložiti žalba. Najava žalbe podnosi se u roku od petnaest dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, najava se podnosi u roku od petnaest dana od dana izricanja usmene odluke, osim:
 - (i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
 - (ii) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.

Pravilo 92

Priznanja

Pod uslovom da su strogo poštovani zahtjevi iz pravila 63, smatraće se da je priznanje koje je optuženi dao dok ga je tužilac ispitivao dato slobodno i dobrovoljno, osim ako se dokaže suprotno.

Pravilo 92bis

Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umjesto usmenog svjedočenja

- (A) Pretresno vijeće ne mora zahtijevati lično prisustvo svjedoka, već može prihvatiti, djelimično ili u cijelosti, svjedočenje u obliku pismene izjave ili transkripta svjedočenja tog svjedoka datog u postupku pred Međunarodnim sudom umjesto usmenog svjedočenja kad se njima dokazuje nešto drugo a ne djela i ponašanje optuženog za koje se on tereti u optužnici.
- (i) Faktori koji idu u prilog prihvatanju svjedočenja u obliku pismene izjave ili transkripta uključuju ali nisu ograničeni na okolnosti u kojima to svjedočenje:
- (a) ima kumulativni karakter, jer će o sličnim činjenicama usmeno svjedočiti ili su već svjedočili drugi svjedoci;
 - (b) govori o relevantnom istorijskom, političkom ili vojnom kontekstu;
 - (c) sadrži opštu ili statističku analizu nacionalne strukture stanovništva u mjestima na koja se odnosi optužnica;
 - (d) govori o uticaju zločina na žrtve;
 - (e) govori o karakteru optuženog; ili
 - (f) govori o faktorima koje treba uzeti u obzir prilikom odmjeravanja kazne.
- (ii) Faktori koji idu u prilog tome da se ne prihvati svjedočenje u obliku pismene izjave ili transkripta uključuju ali nisu ograničeni na pitanja da li:

- (a) opšti interes nalaže da se svjedočenje iznese usmeno;
 - (b) strana koja se protivi može pokazati da je to svjedočenje zbog svog karaktera i izvora nepouzđano ili da je šteta koju ono može proizvesti veća od njegove dokazne vrijednosti; ili
 - (c) postoje drugi faktori zbog kojih je primjereno da svjedok prisustvuje radi unakrsnog ispitivanja.
- (B) Ukoliko pretresno vijeće odluči da ne zahtijeva prisustvo svjedoka, pismena izjava u skladu s ovim pravilom biće prihvatljiva ako joj je priložena deklaracija osobe koja daje pismenu izjavu, u kojoj stoji da je sadržaj izjave istinit i tačan po njenom najboljem znanju i vjerovanju, i
- (i) deklaraciju je ovjerala:
 - (a) osoba ovlaštena da ovjeri takvu deklaraciju u skladu sa zakonima i propisanim postupkom države; ili
 - (b) ovlašteni službenik koga je sekretar Međunarodnog suda imenovao u tu svrhu; i
 - (ii) osoba koja je ovjerala deklaraciju pismeno je potvrdila:
 - (a) da je davalac izjave stvarno osoba imenovana u dotičnoj izjavi;
 - (b) da je davalac izjave potvrdio da je sadržaj pismene izjave, po njegovom najboljem znanju i vjerovanju, istinit i tačan;
 - (c) da je davalac izjave obaviješten da se protiv njega može pokrenuti postupak za davanje lažnog iskaza u slučaju da sadržaj pismene izjave nije istinit; i
 - (d) dan i mjesto deklaracije.

Deklaracija mora biti priložena pismenoj izjavi predatoj pretresnom vijeću.

- (C) Nakon što saslušaju strane, pretresno vijeće će odlučiti da li će tražiti da svjedok pristupi radi unakrsnog ispitivanja; ukoliko tako odluči, primjenjuju se odredbe pravila 92ter.

Pravilo 92ter

Drugi slučajevi prihvatanja pismenih izjava i transkripata

- (A) Pretresno vijeće može prihvatiti, djelimično ili u cijelosti, svjedočenje u obliku pismene izjave ili transkripta svjedočenja tog svjedoka datog u postupku pred Međunarodnim sudom, pod sljedećim uslovima:
- (i) da je svjedok prisutan u sudnici;
 - (ii) da je svjedok na raspolaganju za unakrsno ispitivanje i eventualno ispitivanje od strane sudija; i
 - (iii) da svjedok potvrdi da pismena izjava ili transkript tačno odražava ono što je on rekao u izjavi i što bi izjavio u slučaju ispitivanja.
- (B) Svjedočenje prihvaćeno u skladu s paragrafom (A) može uključiti dokaze kojima se dokazuju djela i ponašanje optuženog za koje se on tereti u optužnici.

Pravilo 92quater

Osobe koje nisu dostupne

- (A) Svjedočenje u obliku pismene izjave ili transkripta koje je dala osoba koja je u međuvremenu umrla, ili osoba kojoj se više ne može uz razumnu revnost ući u trag, ili osoba koja zbog tjelesnog ili duševnog stanja ne može svjedočiti usmeno, može se prihvatiti bez obzira na to da li je ta pismena izjava u obliku utvrđenom pravilom 92bis, ako pretresno vijeće:
- (i) se primjenom gornjih kriterijuma uvjeri da ta osoba nije na raspolaganju; i

- (ii) na osnovu okolnosti u kojima je izjava data i zabilježena zaključiti da je to svjedočenje pouzdano.

- (B) Ukoliko se svjedočenjem dokazuju djela i ponašanje optuženog za koje se on tereti u optužnici, to može biti jedan od faktora za neprihvatanje takvog svjedočenja ili tog njegovog dijela.

Pravilo 93

Dokazi o dosljednom obrascu ponašanja

- (A) Dokazi o dosljednom načinu ponašanja relevantnom za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava obuhvaćena Statutom mogu biti prihvaćeni u interesu pravde.

- (B) Tužilac će u skladu s pravilom 66 odbrani objelodaniti radnje koje ukazuju na takav način ponašanja.

Pravilo 94

Formalno primanje na znanje

- (A) Pretresno vijeće neće tražiti dokazivanje opštepoznatih činjenica nego će ih formalno primiti na znanje.

- (B) Na zahtjev jedne od strana ili *proprio motu* pretresno vijeće može, nakon što sasluša strane, odlučiti da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno ili dokumentarne dokaze iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom koji se odnose na pitanja o kojima je riječ u tekućem suđenju.

Pravilo 94bis

Svjedočenje vještaka

- (A) Potpuna izjava i/ili izvještaj svakog vještaka koga poziva strana u postupku objelodanjuje se u roku koji odredi pretresno vijeće ili pretpretresni sudija.
- (B) U roku od trideset dana od objelodanjivanja izjave i/ili izvještaja vještaka, ili u roku koji odredi pretresno vijeće ili pretpretresni sudija, suprotna strana će dostaviti službenu obavijest o sljedećem:
- (i) da li prihvata izjavu i/ili izvještaj vještaka; ili
 - (ii) da li vještaka želi unakrsno ispitati; i
 - (iii) da li osporava kvalifikovanost svjedoka kao vještaka, ili relevantnost cijele izjave i/ili izvještaja ili nekog njihovog dijela, navodeći koje dijelove osporava.
- (C) Ako suprotna strana prihvati izjavu i/ili izvještaj vještaka, tu izjavu i/ili taj izvještaj pretresno vijeće može uvrstiti u dokazni materijal, a da se svjedok ne pozove da lično svjedoči.

Pravilo 94ter

[briše se]

Pravilo 95

Izuzimanje određenih dokaza

Dokazi pribavljeni metodima koji ozbiljno dovode u sumnju njihovu vjerodostojnost, ili čije je prihvatanje u suprotnosti s integritetom postupka ili bi ga ozbiljno narušilo, nisu prihvatljivi.

Pravilo 96

Dokazi u slučajevima seksualnog delikta

U slučajevima seksualnog delikta:

- (i) neće se tražiti dodatno potkrepljivanje svjedočenja žrtve;
- (ii) pristanak se ne može upotrijebiti kao odbrana ako je žrtva
 - (a) bila izložena nasilju, prisili, zatočenju ili psihičkom pritisku, ili joj se time prijetilo, ili je imala razloga da se toga boji, ili
 - (b) razumno vjerovala da bi, ako se ona ne povinuje, neko drugi mogao biti tome izložen, ili bi mu se time moglo prijetiti ili ga time zastrašivati;
- (iii) prije nego što se prihvate dokazi o pristanku žrtve, optuženi mora uvjeriti pretresno vijeće *in camera* da su ti dokazi relevantni i vjerodostojni;
- (iv) ranije seksualno ponašanje žrtve ne prihvata se kao dokaz u postupku.

Pravilo 97

Privilegovani odnos između advokata i klijenta

Sva komunikacija između advokata i klijenta smatra se privilegovanom i zato nije podložna objelodanjivanju na suđenju, osim u sljedećim slučajevima:

- (i) ako klijent pristane na takvo objelodanjivanje;
- (ii) ako je klijent dobrovoljno objelodanio sadržaj komunikacije trećoj osobi i ta treća osoba onda o tom svjedoči.

Pravilo 98

Pravo vijeća da naloži dostavljanje dodatnih dokaza

Pretno vijeće može izdati nalog bilo kojoj od strana da dostavi dodatne dokaze. Ono može *proprio motu* pozvati svjedoke i naložiti da oni budu prisutni.

Četvrto poglavlje: Presuda

Pravilo 98bis

Donošenje oslobađajuće presude

Po završetku izvođenja dokaza optužbe, pretresno vijeće će usmenom odlukom, nakon što sasluša argumente strana, donijeti oslobađajuću presudu po bilo kojoj od tačaka optužnice ukoliko nema dokaza koji mogu biti osnova za osudu.

Pravilo 98ter

Presuda

- (A) Presuda se izriče javno, na sjednici o kojoj su strane i zastupnici prethodno obaviješteni i kojoj imaju pravo da prisustvuju, osim u slučaju predviđenom odredbama pravila 102(B).
- (B) Ukoliko pretresno vijeće optuženog proglasi krivim za neko krivično djelo i iz dokaza zaključi da je s tim djelom bilo povezano protivzakonito oduzimanje imovine od strane optuženog, ono će o tome u svojoj presudi donijeti poseban zaključak. Pretresno vijeće može naložiti restituciju predviđenu pravilom 105.
- (C) Presuda se donosi većinom glasova sudija. Uz presudu se prilaže ili joj što je moguće prije slijedi pismeno obrazloženje kome se mogu dodati izdvojena ili suprotna mišljenja.
- (D) Primjerak presude i mišljenja sudija uručiće se što je prije moguće optuženom, ukoliko je u pritvoru, i to na jeziku koji on razumije. Primjerci presude i mišljenja na tom jeziku i na jeziku na kome su doneseni uručiće se i braniocu optuženog što je prije moguće.

Pravilo 99
Status oslobođene osobe

- (A) Ukoliko se donese oslobađajuća presuda ili se usvoji prigovor na nadležnost, optuženi će odmah biti pušten na slobodu, osim u slučaju predviđenom stavom (B).

- (B) Ako prilikom izricanja presude tužilac na javnom pretresu obavijesti pretresno vijeće da namjerava podnijeti najavu žalbe u skladu s pravilom 108, pretresno vijeće može, na zahtjev tužioca i nakon što sasluša strane, po svom nahođenju izdati nalog za nastavljnje pritvora optuženog dok se ne presudi o žalbi.

Peto poglavlje: Kazne

Pravilo 100

Postupak za odmjeravanje kazne u slučaju potvrdnog izjašnjavanja o krivici

- (A) Ako pretresno vijeće optuženog proglašuje krivim nakon potvrdnog izjašnjavanja o krivici, tužilac i odbrana mogu podnijeti sve relevantne informacije koje mogu pomoći pretresnom vijeću u odmjeravanju odgovarajuće kazne.
- (B) Presuda se izriče javno i u prisustvu osuđenog, osim u slučaju predviđenom odredbama pravila 102(B).

Pravilo 101

Kazne

- (A) Osoba proglašena krivom može biti osuđena na kaznu zatvora, uključujući i doživotnu kaznu zatvora.
- (B) Prilikom odmjeravanja kazne pretresno vijeće uzima u obzir faktore spomenute u členu 24(2) Statuta, te faktore kao što su:
 - (i) sve otežavajuće okolnosti;
 - (ii) sve olakšavajuće okolnosti, uključujući i značajnu saradnju osuđenog s tužiocem prije ili poslije izricanja presude;
 - (iii) opšta praksa izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije;
 - (iv) eventualno vrijeme koje je osuđena osoba već izdržala od kazne za isto djelo koju je eventualno izrekao nacionalni sud, u skladu s članom 10(3) Statuta.

- (C) Osuđenom će se u izdržavanje kazne uračunati eventualno vrijeme koje je proveo u pritvoru čekajući na predaju Međunarodnom sudu ili čekajući na suđenje ili žalbeni postupak.

Pravilo 102

Status osuđene osobe

- (A) Kazna počinje teći od dana kad je izrečena. Međutim, čim se preda najava žalbe, izvršenje presude se od tog trenutka odgađa dok se ne donese odluka po žalbi, a osuđeni u međuvremenu ostaje u pritvoru u skladu s pravilom 64.
- (B) Ako je na osnovu ranije odluke pretresnog vijeća osuđeni pušten na slobodu, ili se iz bilo kog drugog razloga nalazi na slobodi i nije prisutan prilikom izricanja presude, pretresno vijeće će izdati nalog za njegovo hapšenje. Prilikom hapšenja osuđeni će biti obaviješten o presudi i kazni i uslijediće postupak predviđen pravilom 103.

Pravilo 103

Mjesto izdržavanja kazne

- (A) Kazna se izdržava u državi koju odredi predsjednik Suda sa spiska država koje su izrazile spremnost da prihvate osuđene osobe.
- (B) Prebacivanje osuđenog u tu državu provodi se što je moguće prije nakon isteka roka za žalbu.
- (C) Dok se ne dovrši organizovanje prebacivanja u državu u kojoj će izdržavati kaznu, osuđeni ostaje u pritvoru Međunarodnog suda.

Pravilo 104

Nadzor nad izvršavanjem kazne

Izvršavanje svih kazni zatvora nadzire Sud ili tijelo koje on odredi.

Pravilo 105

Restitucija imovine

- (A) Nakon izricanja osuđujuće presude koja sadrži poseban nalaz predviđen stavom 98ter(B), pretresno vijeće mora na zahtjev tužioca, ili može *proprio motu*, održati poseban pretres kako bi donijelo odluku o pitanju restitucije imovine ili imovinske koristi od nje, a u međuvremenu može naložiti provođenje privremenih mjera za očuvanje i zaštitu te imovine ili imovinske koristi koje smatra odgovarajućim.
- (B) Ova odluka može obuhvatiti takvu imovinu ili imovinsku korist i kad je ona u rukama trećih osoba koje inače nisu povezane sa krivičnim djelom za koje je osuđeni proglašen krivim.
- (C) Takve treće osobe biće pozvane pred pretresno vijeće i imaće priliku da dokažu da imaju pravo na imovinu ili imovinsku korist.
- (D) U slučaju da je pretresnom vijeću moguće da utvrdi pravog vlasnika na osnovu kriterijuma najveće vjerovatnoće, ono će naložiti restituciju bilo imovine bilo imovinske koristi, ili će izdati neki drugi nalog koji smatra primjerenim.
- (E) U slučaju da pretresnom vijeću nije moguće da utvrdi vlasništvo, ono će obavijestiti nadležne nacionalne vlasti i zatražiće od njih da to utvrde.
- (F) Nakon što primi obavještenje od nacionalnih vlasti da je došlo do utvrđivanja vlasništva, pretresno vijeće će naložiti restituciju bilo imovine bilo imovinske koristi, ili će izdati neki drugi nalog koji smatra primjerenim.
- (G) Sekretar prosljeđuje nadležnim nacionalnim vlastima sve sudske pozive, naloge i zahtjeve koje pretresno vijeće izda u skladu sa stavovima (C), (D), (E) i (F).

Pravilo 106
Naknada štete žrtvama

- (A) Presudu kojom se optuženi proglašava krivim za krivično djelo kojim je nanesena šteta žrtvi sekretar prosljeđuje nadležnim vlastima država kojih se to tiče.
- (B) Žrtva ili osobe koje putem žrtve potražuju nadoknadu mogu u skladu s relevantnim nacionalnim zakonima pred nacionalnim sudom ili drugim nadležnim tijelom pokrenuti postupak za dobijanje nadoknade.
- (C) U svrhu potraživanja iz stava (B), presuda Suda je konačna i obavezujuća u pogledu krivične odgovornosti osuđenog za tu štetu.

SEDMI DIO
ŽALBENI POSTUPAK

Pravilo 107

Opšta odredba

Pravila o postopku i dokazima kojima se reguliše postupak pred pretresnim vijećima primjenjuju se, *mutatis mutandis*, i na postupak pred Žalbenim vijećem.

Pravilo 108

Najava žalbe

Strana koja želi da uloži žalbu na presudu mora u roku od trideset dana od dana izricanja presude podnijeti najavu žalbe u kojoj će navesti žalbene osnove. Žalilac takođe treba navesti koji nalog, odluku ili rješenje osporava, tačan datum zavođenja i/ili stranicu transkripta, te u čemu se sastoje greške za koje tvrdi da su učinjene i svoj žalbeni prijedlog. Žalbeno vijeće može, ako mu se podneskom pokaže valjan razlog, odobriti izmjenu žalbenih osnova.

Pravilo 108bis

Zahtjev države za preispitivanje

- (A) Država na koju direktno utiče interlokutorna odluka pretresnog vijeća može u roku od petnaest dana od dana donošenja odluke podnijeti zahtjev za njeno preispitivanje od strane Žalbenog vijeća ukoliko se ta odluka bavi pitanjima od opšteg značaja koja se odnose na ovlaštenja Suda.
- (B) Žalbeno vijeće mora saslušati stranu na čiji je zahtjev pretresno vijeće izdalo pobijanu odluku. Druga strana može biti saslušana ako Žalbeno vijeće smatra da je to u interesu pravde.

- (C) Žalbeno vijeće može u bilo kom trenutku suspendovati izvršenje pobijane odluke.
- (D) Pravilo 116*bis* primjenjuje se *mutatis mutandis*.

Pravilo 109

Žalbeni spis

Žalbeni spis sastoji se od spisa prvostepenog postupka ovjerenog od strane sekretara.

Pravilo 110

Kopije spisa

Sekretar će pripremiti dovoljan broj kopija žalbenog spisa za potrebe sudija Žalbenog vijeća i strana.

Pravilo 111

Žalbeni podnesak

- (A) Žalbeni podnesak u kom se iznose svi argumenti i pravni izvori podnosi se u roku od sedamdeset pet dana od dana podnošenja najave žalbe iz pravila 108. Ako se žalbeni podnesak odnosi samo na odmjeravanje kazne, onda se on podnosi u roku od trideset dana od dana podnošenja najave žalbe iz pravila 108.
- (B) Ako tužilac podnosi žalbu, on u žalbeni podnesak mora uvrstiti deklaraciju da je objelodanjivanje materijala koji mu je stajao na raspolaganju u vrijeme podnošenja dotičnog podneska dovršeno.

Pravilo 112

Podnesak respondenta

- (A) Podnesak respondentata s argumentima i pravnim izvorima podnosi se u roku od četrdeset dana od dana podnošenja žalbenog podneska. Ako se podnesak respondentata odnosi samo na odmjeravanje kazne, onda se on podnosi u roku od trideset dana od dana podnošenja žalbenog podneska.
- (B) Ako je tužilac respondent, on u podnesak respondentata mora uvrstiti deklaraciju da je objelodanjivanje materijala koji mu je stajao na raspolaganju u vrijeme podnošenja dotičnog podneska dovršeno.

Pravilo 113

Replika na podnesak respondentata

Žalilac može da podnese repliku u roku od petnaest dana od dana podnošenja podneska respondentata. Ako se replika odnosi samo na odmjeravanje kazne, onda se ona podnosi u roku od deset dana od dana podnošenja podneska respondentata.

Pravilo 114

Datum pretresa

Poslije isteka rokova za dostavu podnesaka predviđenih pravilima 111, 112 i 113, Žalbeno vijeće zakazuje datum pretresa, o čemu sekretar obavještava strane.

Pravilo 115

Dodatni dokazi

- (A) Bilo koja strana može podneskom zatražiti da pred Žalbenim vijećem izvede dodatne dokaze. U tom podnesku se mora jasno i precizno navesti na koji konkretni činjenični zaključak pretresnog vijeća se odnose dodatni dokazi, a on se mora uručiti drugoj strani i dostaviti sekretaru najkasnije trideset dana od datuma za podnošenje replike, osim ako se pokaže valjan razlog ili, po okončanju žalbenog postupka, uvjerljivi razlozi za produženje tog roka. Svaka strana na koju se zahtjev odnosi može izvoditi protivdokaze.

Strane imaju pravo da dostave dodatne podneske o učinku dodatnih dokaza u roku od petnaest dana od isteka roka za podnošenje protivdokaznih materijala ako nikakvi protivdokazi nisu podneseni ili u roku od petnaest dana od donošenja odluke o prihvatljivosti protivdokaznih materijala ako jesu podneseni.

- (B) Ako Žalbeno vijeće konstatuje da dodatni dokazi nisu bili dostupni u vrijeme suđenja, a da su relevantni i vjerodostojni, donijeće sud o tome da li su oni mogli biti odlučujući faktor za donošenje odluke u prvostepenom postupku. Ako su ti dodatni dokazi mogli biti odlučujući, Žalbeno vijeće će ih razmotriti, kao i eventualne protivdokazne materijale, zajedno sa dokazima koji su već u spisu, i donijeti konačnu presudu u skladu sa pravilom 117.
- (C) Žalbeno vijeće može donijeti odluku o zahtjevu prije ili tokom žalbenog pretresa. Odluku može donijeti posle usmene rasprave ili bez nje.
- (D) Ako u žalbenom postupku učestvuje više žalilaca, dodatni dokazi uvršteni na zahtjev jednog od njih, ako su relevantni, uzeće se u obzir i u razmatranju predmeta drugih žalilaca.

Pravilo 116

[briše se]

Pravilo 116bis

Ubrzani žalbeni postupak

- (A) Žalba na osnovu pravila 72 ili pravila 73, ili žalba na odluku donesenu na osnovu pravila 11bis, pravila 54bis, pravila 65, pravila 73bis(E), pravila 77 ili pravila 91, razmatra se ubrzano na osnovu postojećeg spisa pretresnog vijeća. Takve žalbe mogu se riješiti u potpunosti na osnovu pismenih podnesaka.
- (B) Na ovakve žalbene postupke ne primjenjuju se pravila od 109 do 114.

- (C) Nakon savjetovanja sa članovima Žalbenog vijeća, predsjednik može odlučiti da se ne primjenjuje pravilo 117(D).

**Pravilo 117
Presuda po žalbi**

- (A) Žalbeno vijeće izriče presudu na osnovu žalbenog spisa i dodatnih dokaza koji su pred njim izvedeni.
- (B) Presuda se donosi većinom glasova sudija. Uz presudu se prilaže ili joj što je moguće prije slijedi pismeno obrazloženje kome se mogu pridodati izdvojena ili suprotna mišljenja.
- (C) Žalbeno vijeće može pod odgovarajućim okolnostima naložiti da se optuženom ponovno sudi u skladu s pravom.
- (D) Presuda se izriče javno, na sjednici o kojoj su strane i zastupnici prethodno obaviješteni i kojoj imaju pravo da prisustvuju.

**Pravilo 118
Status optuženog poslije žalbenog postupka**

- (A) Kazna koju izrekne Žalbeno vijeće izvršava se odmah.
- (B) U slučaju da optuženi nije prisutan kad treba da se izrekne presuda, bilo da je bio oslobođen po svim tačkama optužnice ili kao rezultat naloga izdatog u skladu s pravilom 65, ili iz bilo kojeg drugog razloga, Žalbeno vijeće može izreći svoju presudu i u njegovom odsustvu i naložiće njegovo hapšenje ili predaju Sudu, osim ako izrekne oslobađajuću presudu.

OSMI DIO
POSTUPAK PREISPITIVANJA

Pravilo 119

Zahtjev za preispitivanje

- (A) U slučaju da se otkrije nova činjenica koja nije bila poznata strani koja podnosi zahtjev u vrijeme postupka pred pretresnim vijećem ili Žalbenim vijećem i koja ni uz dužnu revnost nije mogla biti otkrivena, odbrana ili, u roku od godinu dana poslije izricanja pravomoćne presude, tužilac, mogu tom vijeću podnijeti zahtjev za preispitivanje presude. Ako u trenutku podnošenja zahtjeva za preispitivanje neki od sudija iz prvobitnog sastava vijeća nisu više sudije Međunarodnog suda, predsjednik će na njihovo mjesto imenovati drugog sudiju ili sudije.
- (B) Odgovor na zahtjev za preispitivanje podnosi se u roku od četrdeset dana od dana podnošenja zahtjeva.
- (C) Replika se podnosi u roku od petnaest dana od dana podnošenja odgovora.

Pravilo 120

Preliminarni pregled

Ako se većina sudija vijeća konstituisanog po pravilu 119 slaže da je nova činjenica, da je bila dokazana, mogla biti odlučujući faktor prilikom donošenja odluke, vijeće će preispitati presudu i, nakon što sasluša strane, izreći novu presudu.

Pravilo 121

Žalbe

Na presudu pretresnog vijeća po preispitivanju može se uložiti žalba u skladu s odredbama Sedmog dijela.

Pravilo 122

Vraćanje predmeta pred pretresno vijeće

Ako se presuda koju treba preispitati nalazi u žalbenom postupku u vrijeme kad je podnesen zahtjev za preispitivanje, Žalbeno vijeće može vratiti predmet pretresnom vijeću kako bi ono odlučilo o tom zahtjevu.

DEVETI DIO
POMILOVANJE I UBLAŽAVANJE KAZNE

Pravilo 123
Obavještenje država

Ako prema zakonima države u kojoj osuđeni izdržava kaznu zatvora on ima pravo na pomilovanje ili ublažavanje kazne, ta će država u skladu sa članom 28 Statuta o tom pravu obavijestiti Sud.

Pravilo 124
Odluka predsjednika

Na osnovu tog obavještenja predsjednik, poslije savjetovanja sa članovima Kolegija i svim stalnim sudijama Vijeća koje je izreklo kaznu i koje su još uvijek sudije Međunarodnog suda, odlučuje da li je primjereno osuđenog pomilovati ili mu ublažiti kaznu.

Pravilo 125
Opšti standardi za pomilovanje ili ublažavanje kazne

Prilikom utvrđivanja da li je primjereno osuđenog pomilovati ili mu ublažiti kaznu, predsjednik, između ostalog, uzima u obzir težinu krivičnog djela ili krivičnih djela za koje je zatvorenik osuđen, postupak prema zatvorenicima u sličnoj situaciji, uolikoj mjeri je zatvorenik pokazao da se rehabilitovao, kao i eventualnu značajnu saradnju zatvorenika s tužiocem.

DESETI DIO
ROKOVI

Pravilo 126

Opšte odredbe

- (A) Kada je predviđeno da rok za preduzimanje neke radnje koji je propisan ovim Pravilnikom ili koji proizlazi iz ovog Pravilnika počinje teći od nekog događaja, taj rok počinje teći od datuma tog događaja.
- (B) Ako rok propisan Pravilnikom ili određen od strane vijeća ističe na dan kad Sekretarijat ne zaprima dokumente, taj rok se produžuje do prvog sljedećeg dana kad Sekretarijat zaprima dokumente.

Pravilo 126bis

Rok za podnošenje odgovora na podneske

Osim ako vijeće generalno ili u konkretnom slučaju naloži drugačije, eventualni odgovor na podnesak jedne od strana podnosi se u roku od četrnaest dana od dana zavođenja podneska. Eventualna replika na odgovor podnosi se u roku od sedam dana od dana zavođenja odgovora, uz odobrenje odgovarajućeg vijeća.

Pravilo 127

Promjena rokova

- (A) Osim u slučajevima propisanim stavom (C), pretresno vijeće ili pretpretresni sudija mogu nakon što im se podneskom iznesu valjani razlozi
- (i) produžiti ili skratiti svaki rok koji je propisan ovim Pravilnikom ili koji proizlazi iz ovog Pravilnika;

- (ii) priznati kao valjanu svaku radnju preduzetu poslije isteka tako propisanog roka pod onim eventualnim uslovima koji se smatraju pravednim i bez obzira na to da li je taj rok već istekao.

- (B) U vezi sa svakim korakom koji se mora preduzeti u pogledu žalbe, Žalbena vijeće ili predžalbeni sudija mogu primijeniti ovlaštenja ista kao ona dodijeljena stavom (A), i to na isti način i pod uslovima istovjetnim onima koje taj stav propisuje.

- (C) Ovo pravilo ne primjenjuje se na rokove propisane pravilima *40bis* i *90bis*.